

نیشانه‌کانی رۆژی دوایی و گه‌رانه‌وه مه‌سیح

- ئەلف. مه‌سیحییەکان دەبیت وشیار و دلسۆز بن
ب. دۆخی نیوان له ئاسماندا
ج. نیشانه‌کانی گه‌رانه‌وه‌ی مه‌سیح
د. ماوه درێژه‌که
ه. ماوه کورته‌که
و. دەرکه‌وتنی له‌ناکاو‌ی عیسانی مه‌سیح
ز. رووداوی یه‌که‌م: زیندوو‌بوونه‌وه‌ی هه‌موو ئەوانه‌ی پێشتر مردوون و گۆرانی ئەو مه‌سیحییانه‌ی که هێشتا زیندوون
ح. رووداوی دووهم: به‌رزکردنه‌وه‌ی کلێسا
ط. رووداوی سێهه‌م: دادگایی کۆتایی هه‌موو مروّقه‌کان
ی. رووداوی چاره‌م: نوێکردنه‌وه‌ی هه‌موو شته‌کان
ک. وه‌ک مه‌سیحییەک چۆن بزیت پێش گه‌رانه‌وه‌ی مه‌سیح؟

"ئەوه‌تا،

له‌گه‌ڵ هه‌وره‌کاندا دیت،
هه‌موو چاوێک ده‌بیینیت،
ئەوانه‌ش که رمیان لێداوه."
(ئاشکراکردن یۆحه‌نا ۱: ۷)

ئینجیل چیمان فێر ده‌کات دهرباره‌ی نیشانه‌کانی رۆژی دوایی و گه‌رانه‌وه‌ی عیسانی مه‌سیح؟ لێکۆله‌وه و فێر ببه.

ئەلف. مه‌سیحییەکان دەبیت ئاگاداری و دلسۆز بن

په‌یامی سه‌ره‌کی له به‌شی ۲۴ی ئینجیلی مه‌تتا ئەوه‌یه، که مه‌سیحییەکان ده‌بیت هه‌میشه وشیار و به‌ئاگا بن؛ چونکه عیسانی مه‌سیح ده‌گه‌رێته‌وه تاوه‌کو هه‌م وه‌ک دادوهریک (بۆ دادگاییکردن) و هه‌م وه‌ک پاداشته‌که‌ریک (بۆ خه‌لاتکردنی باوهرداران) دهرکه‌وێت.

پێشبینییەکانی ئەم به‌شه‌ باس له دوو کاتی جیاواز ده‌کهن: له لایه‌ک باسی ئەو رووداوانه ده‌کهن که له داها‌توو‌یه‌کی نزیکدا واته لهو سه‌رده‌مه‌ی قوتابییەکانی مه‌سیح ده‌ژیان (وه‌ک رووخانی ئۆرشه‌لیم) روو ده‌دن، له لایه‌کی تریشه‌وه باسی ئەو رووداوانه ده‌کهن که له کۆتایی دونه‌یادا روو ده‌دن. له ئینجیلا، سزای شاری ئۆرشه‌لیم و سزای کۆتایی هه‌موو جیهان پێکه‌وه وه‌ک یه‌ک وانه دهرباره‌ی «رووداوه‌کانی کۆتایی» باس کراون.
به‌واتایه‌کی تر، ئەو کاره‌ساته‌ گه‌وره‌یه‌ی که له رابردوودا به‌سه‌ر شاری ئۆرشه‌لیمدا هات، وه‌ک نمونه‌یه‌کی بچوو‌کراوه و به‌رای‌ی وایه بۆ ئەوه‌ی لێه‌وه‌ تیبگه‌ین که ئەو کاره‌ساته‌ گه‌وره و کۆتاییه‌ی له کۆتایی زه‌ماندا به‌سه‌ر هه‌موو جیهاندا دیت، چه‌ند گه‌وره ده‌بیت.

(۱) مهتا ۲۳: ۳۷ - ۲۴: ۳. هۆكار

هۆكاری سهرمكى بۆ ئەم وانەهەي عيسا دەربارەي رووداو مەكانى كۆتايى (نیشانەكانى رۆژى دوایی)، شیوهنى مەسیح بوو بۆ شارى ئۆرشەلیم، هەر وها ئەو دوو پرسیارەي كه قوتابییەكان لییان کرد.

(۲) مهتا ۲۴: ۴-۱۴. سهرمئای ئازارەكان.

زۆر جوړی چهوسانەوه و ناخۆشى (وهك جهنگ، قاتوقرى و بوومه له رزه) روو ددهن، له هه مان كاتدا مژدهی پاشایه تی خودا بۆ هه موو گهلانى جیهان رادهگه یه نریت. هه موو ئەم شتانه ده بیئت روو بدن، به لام ئەم چهوسانەوانه هیشتا كۆتاییه كه نین (یوحنا ۱۶: ۳۳ وه ئاشكراکردن ۷: ۱۴).

مهتا ۲۴: ۴-۱۴ به شیكه لهو ماوه درێژەي كه پیش گه رانه وهی مەسیح دیت.

(۳) مهتا ۲۴: ۱۵-۲۰. تهنگانهی ئۆرشه لیم.

تهنگانهی گه و ره یان سهردهمی توفاندن به رهو كۆتايى سهردهمی په یمانی نوێ له پاش تهنگانهكانی (توفاندنهكانی) ئۆرشه لیم وه دیت.

له ئایه تی ۱۵ دا عيسا سهرمئا ئامارزه به پیشبینی دانیال دهكات دەربارەي "قیزه ونی ویرانكەر كه له شوینی پیرۆزدا رادههستت" (دانیال ۹: ۲۷).

پیشبینیه كهی دانیال ۹: ۲۷ بۆ یه كه مچار له سالی ۱۶۷ پیش زایین هاته دی، كاتیک ئەنتیکۆسی چوارهم (پاشای سیلوقییه كان) شارى ئۆرشه لیمى تالان کرد و بیحورمه تی به په رستگا كه کرد. په رتووکی میژووی «یه كه می مه كابییه كان ۱: ۴۱-۵۷» به م شیوهیه باس لهو رووداو دهكات:

دوای ئەوه پاشا فه رمانی بۆ هه موو پاشایه تی هه کی دهرکرد كه ده بیئت هه مووان بینه یه ك گهل، و هه ركه سینك واز له فیركارییه كانی خوێ به یئیت. هه موو نه ته و مگان گوپراهلی فه رمانی پاشا بوون. ته نانه ت له ناو ئیسرا ئیلییه كانیشدا، زۆر كه س هه بوون كه به خو شیه وه ئایینی پاشایان قبول کرد، قوربانیان بۆ به تەكان سهربرى و رۆژى (شه ممه) ی پیرۆزیان بیحورمه ت کرد.

هه روه ها پاشا نیردراوانی بۆ ئۆرشه لیم و شار مەكانی یه هودیا نارد، به فه رمانیکی نووسراو كه ده بیئت ئیسرا ئیلییه كان فیركارییه نوێیه كان و هه ر بگرن و قوربانیه كانی سووتاندن و سهر برین و پزاندن له ناو په رستگا دا پینكه ش بكن؛ هه روه ها ده بیئت رۆژى (شه ممه) و جه رنه كان بیحورمه ت بكن و سو كایه تی به په رستگا و كه سه پیرۆزه كان بكن. فه رمانی دا كه ده بیئت قوربانگا و په رستگا و شوینی تاییه ت بۆ به تەكان دروست بكن، و به راز و ئاز له گلاوه كانی تر بكنه قوربانى؛ هه روه ها ناییت چیتر كور مەكانیان خه ته نه بكن، و ده بیئت خو یان به هه موو جوړه كاریکی ناپاکی و دوور له خودا گلاو بكن، تا و هكو فیركارییه (پیرۆزه كان) فه رامۆش بكن و یاساكانی پیشیل بكن. هه ر كه سینك گوپراهلی فه رمانی پاشا نه بوایه، ده كوژا.

له هه موو پاشایه تی هه كه یدا فه رمانی هاوشیه وهی بلاو كرده وه. له هه مان كاتدا، به رپرسی به سه ر گه لدا دانا تا چاودیری ئەوه بكن كه له هه موو شاریکی یه هودیا قوربانى بۆ به تەكان پیشكه ش ده كریت. زۆریك له گهل وازیان له فیركارییه پیرۆزه كان هیئا و شوین ئەو یاسایانه كه وتن. ئەوه نده كاری خراپیان له خا كه كه دا ئەنجام دا كه ئیسرا ئیلییه كان ناچار بوون له هه موو شوینیك خو یان بشار نه وه.

له پازدهی مانگی (کیسلو) له سالی ۱۴۵ (واته له كانوونی یه كه می سالی ۱۶۷ پیش زایین)، پاشا «قیزه ونی ویرانكەر» ی له سه ر قوربانگای سووتاندن (له ناو په رستگا) دروست کرد؛ له شار مەكانی یه هودیا شدا قوربانگا بۆ به تەكان دروست کران و له به رده م دەرگای ماله كان و له گوپراهانه كاندا بخوور ده سووتینرا. هه موو ئەو توماره پیرۆزه ی كه دۆزانه وه، دریندرا و سووتینرا. هه ركه سینك په رتووکی په یمانی خودای لی بگیرایه یان به رده وام بوایه له سه ر جیه جیكردن یاساكانی خودا، به پیی فه رمانی پاشا ده كوژا.

له مهتا ۲۴: ۱۵-۲۰ دا مەسیح دەلیت ئەم پیشبینییه له دانیال (دەربارەى تەنگانەیهکی گەورە) جارێکی دیکە له داها تۆوا دەبیت. ئەو کاتە بەتایبەتی پەيوەندی بە پرستگای ئەو سەردەمەى ئۆرشەلیم و خەلکی ئەو سەردەمەى یەهوداوە دەبیت.

پیشبینی دانیال ۹: ۲۷ دوو جار له سالی ۷۰ زاینیدا. جییهجی بوو کاتیک داگیرکەری رۆمانی، تیتوس، ئۆرشەلیمی دەوردا و له کۆتاییدا گرتی. سەربازە بێپرستە رۆمانیەکان ئالاکانی نارەوايان، بە بته رۆمانییهکان لەسەریان وینەکراو، هینانە ناو ئۆرشەلیم و ناو پرستگاوە و پرستگا و ئۆرشەلیمیان ویران کرد (لوقا ۲۱: ۲۰-۲۴).

۱ دانیال ۹: ۲۷ ئەو (دژە مەسیح) پەیمانکی بەهیز لەگەڵ زۆرێکدا دەبەستت، بۆ ماوەی یەک هەفتە. له نیوهی هەفتەکەدا قوربانی و پیشکەشکراوی رادەگرت، و لەسەر قوربانگاکە قیژەوونی ویرانکەر دەبێت، هەتا کۆتایی راگەیاندرای ئەو هیزە ویرانکەرە دیت. ۲ لوقا ۲۱: ۲۰-۲۴ کاتیک ببین ئۆرشەلیم بە سوپاکان دەورداوە، ئەوا بزانی ویرانبوونی شارەکە نزیکە. ۲۱ ئەوهی له یەهودایە با بۆ چیاکان هەلبیت، ئەوهی له ئۆرشەلیمە با لێی دەربجیت، و ئەوهی له دەشتوپانە با نەچیتەوه ناو شارەکە، ۲۲ چونکە لەو رۆژانەدا سزا جییهجی دەگرت، بۆ ئەوهی هەموو شتیک که نووسراوە بیتە دی. ۲۳ چەند بەلایە بۆ ئەو ئافرەتانەى لەو کاتەدا سکپرن یان مندالیان بە شیرەدا چونکە توشیوونیکى زۆر گەورە له خاکەکەدا دەبیت و سزایهکی قورس دەدرت بە دانیشتوانەکە. ۲۴ دانیشتوانەکە بە شمشیر دەکوژرێن یان بە دیل دەبرین و لەنیو هەموو نەتەوهکاندا بالۆ دەکرینەوه، هەتا کاتی نەتەوهکان تەواو بیت.

بەلام عیسا دەفەرموتت که ئەم ویرانکردنەى پرستگا و شارى ئۆرشەلیم له سالی ۷۰ زاینیدا، هیشتا کۆتایی ئەم سەردەمە نییه (واتە هەموو سەردەمى پەیمانى نوێ که بە گەرانەوهی مەسیح کۆتایی دیت): چونکە ئۆرشەلیم بۆ ماوهیهکی درێژ له لایەن ناجوولهکەکانەوه پیشیل دەگرت، تا ئەو کاتەى سەردەمى ناجوولهکەکان تەواو دەبیت (لوقا ۲۱: ۲۴؛ بڕوانە رۆما ۱۱: ۲۵؛ ئاشکراکردن ۱۱: ۲).

ئەم چەوسانەوانەى ئۆرشەلیم (له سەدهی دووهمى پيش زاین و سەدهی یەکهەمی زاینیدا) پیشینه و نیشانهیهک بوون بۆ زۆر چەوسانەوهی تری هاوشیوه له میژووی جیهاندا له دواى ئەو کاتەوه (بڕوانە مەتتا ۲۴: ۴-۱۴). چەوسانەوهی مەسیحییهکان له کاتی یەکهەم هانتی عیساوه تا کاتی گەرانەوهی بەردەوام دەبیت. بۆیه له پەرتووکی «ئاشکراکردن» دا، هەموو ئەو ماوهیهی نیوان هانتی یەکهەم و گەرانەوهی مەسیح به «چەوسانەوهی گەورە» ناودەبریت (ئاشکراکردن ۷: ۹، ۱۴).

پیشبینییهکەى دانیالی پەيامبەر (۹: ۲۷) جارێکی تریش کهمیک پیش گەرانەوهی عیساى مەسیح دیتە دی.

(۴) مهتا ۲۴: ۲۱-۲۶. تەنگانەى گەورە کهمیک پیش گەرانەوهى عیساى مەسیح.

چەوسانەوهکانى شارى ئۆرشەلیم له سەرەتای سەردەمى پەیمانى نویدا زۆر گەورە بوون، بەلام گەورەترین چەوسانەوه له میژووی مروّقایەتیدا، بە تاییبەتی چەوسانەوهی مەسیحییهکان، کهمیک پیش گەرانەوهی عیساى مەسیح روو دەدات. ئەم چەوسانەوه گەورە و کۆتایییه (کاتی ترس و دلەراوکی) لوتکە و کۆتایی هەموو ئەو چەوسانەوانەیه که پیشتر هەبوون (بڕوانە مەتتا ۲۴: ۴-۱۴)، و ئەمەش کۆتایی به سەردەمى پەیمانى نوێ دەهینیت. له کاتی ئەم چەوسانەوه گەورەیدا، زۆر مەسیحی درۆزن و پەيامبەرى درۆزن پەیدا دەبن و پەرجووی (موعجیزەى) گەورە ئەنجام دەدەن بە مەبەستى هەلخەلەتاندنى مەسیحییه راستەقینهکان. بەلام عیساى مەسیح به پرونى دەفەرموتت که هەلخەلەتاندنى مەسیحییه راستەقینهکان مەحاله (مهتا ۲۴: ۲۴ بەراورد بکه به یوحنا ۷: ۱۲) لەگەڵ ئەوهشدا، مەسیحییهکان بێگومان بەناو ئەم چەوسانەوه گەورەیدا تێدەپەرن. ئەم چەوسانەوه گەورە و کۆتایییه، به گەرانەوهى مەسیح کۆتایی دیت.

(۵) مهتا ۲۴: ۲۷-۳۱. گەرانەوهى عیساى مەسیح چۆن دەبیت.

۱. دەرهوتنیکى گشتگیر و دیار

گەرانەوهى عیساى مەسیح له هەموو شوینیک دەبێت، ریک وەک چۆن بروسکه له رۆژەلاتەوه تا رۆژئاوا ناسمان دەدرهوشینتەوه (مەتتا ۲۴: ۲۷، ۲۹).

۲. دهنگىكى بههيز كه ههمووان دهيناسنهوه

گهپانهوهكه له ههموو شوئيىك دهبيستريت؛ ئەمەش بههوى فهرمى بههيزى مەسيح، دهنگى سەرۆك فريشته و دهنگى بههيزى كهپناهوه دهبيت كه مردووان زيندوو دهكاتوه (مهتا ۲۴: ۳۱؛ يوحنا ۵: ۲۸-۲۹؛ ۱ سالونىكى ۴: ۱۶).

۳. كۆردنهوهى باوهرداران و سزاي بيباوهران

ههموو چاويك گهپانهوهكه دهبيت (ئاشكراكردن ۱: ۷). فريشتهكان هلبزيردراوهكان (واته ههموو مەسيحييه راستهقىنهكان) كۆدمكه نهوه تاوهكو له ئاسمان پيشوازي له عيسا بكن (مهتا ۲۴: ۴۰؛ ۱ سالونىكى ۴: ۱۷؛ ۲ سالونىكى ۱: ۱۰). فريشتهكان بيباوهران و ئەو كەسانەى مەسيحى نين جیدههیلن تاوهكو سهرهتا سهيرى جووله توندهكانى ههساره و ئەستیرهكان بكن (عيرانىيهكان ۱۲: ۲۶-۲۷؛ ئاشكراكردن ۶: ۱۲-۱۷). دواتر له ههمان رۆژى كۆتاييدا، بيباوهرانىش بهرو تهختى دادگايىكردى مەسيح راپيچ دهكرين (مهتا ۲۴: ۴۱؛ مهتا ۲۵: ۳۱-۳۳؛ ئاشكراكردن ۲۰: ۱۱-۱۲).

۴. ويرانبوونى گهردوون و زهوىي كۆن

گهپانهوهى مەسيح دهبيته هوى ئەوهى تهنه ئاسمانىيهكان به توندى بلهرزى و به دهنگىكى گهوره لهناو بچن. پيکهاتهكانى گهردوون، زهوى و ههريچى لهسەر زهوىيه به ئاگر دەسووتين و نامين (مهتا ۲۴: ۲۹؛ ۲ پەترۆس ۳: ۱۰-۱۳؛ ئاشكراكردن ۱۲: ۱۷؛ ئاشكراكردن ۲۰: ۱۱). كهواته دادگايى كۆتايى مروقهكان له ههوا (له ئاسماندا)، له ههمان كاتى دادگايى كۆتايى گهردوون و زهوىيه كۆنهكهدا روو دهيات.

۵. رووداويكى لهناكاو

گهپانهوهى مەسيح زۆر لهناكاو و بهبى ئاگادارى پيشوخته روو دهيات (مهتا ۲۴: ۳۶).

(۶) مهتا ۲۴: ۳۲-۳۵. نمونەى دار ههنجیر.

پروانه ليكدانهوهى ئەم نمونەيه له رينمايى Dota ۱۲، پاشكۆى ۱۶. كاتيک قوتابىيهكانى (عيساي مەسيح) ههموو ئەم رووداوانه بيبن كه بهرو دهرکهوتنى 'قیزهونى ويرانكەر' له پهريستگای ئۆرشهليدا (له سهدهى يهكەمى زاینیدا) دهچن، ئەوا ئەوان (قوتابىيهكان) دهزانن كه ويرانبوونى ئۆرشهليم و پهريستگاکه نزيكه. ئەمه وهلامى عيساي مەسيحه بۆ يهكەم پرسيارى قوتابىيهكان (مهتا ۲۴: ۳).

(۷) مهتا ۲۴: ۳۶-۴۴. مەسيحييهكان دهبيت ههميشه ئاگادار و ئاماده بن.

لافاهوكەى سهردهمى نوح زۆر لهناكاو و چاوهروانهكراو بوو و ههموو جيهانى تووشى سهرسوپمان كرد! گهپانهوهى عيساي مەسيحيش ريك بهو شيويه دهبيت: كتوپر و لهناكاو دهبيت و ههموو كەسيك دهبيتي و ههستى پى دهكات. كاتى ئەم گهپانهويه به ههچ شيويهك پيشبيني ناکريت، نه بۆ مەسيحيهكان و نه بۆ ئەوانەى مەسيحى نين؛ ههچ كەس نازانيت كهى ئەم رووداوه گهوره روو دهيات. كاتيک عيساي مەسيح دهگهريتهوه، ههموو كەسيك بۆ ناو زيانه پر له شكۆمەندى و ههميشهيهكهى خۆى نابات؛ چونكه لهو كاتدا مروفيك «دهبردريت» و مروفيكى تر «بهجیدههیلریت» (مهتا ۲۴: ۴۰-۴۱).

^۳ ئاشكراكردن ۷: ۹ وه ۱۴: ۹ لهواى ئەوه ئەمەم بينى: خەلكىكى بيشمار كه نازميردريت، له ههموو ولاتان و نهتهومكان، له ههر تيره و زمانىك. جلى سپيان لهبەردا بوو و لقه دار خورمايان بەدەستهوه گرتيو لهبەردەم تەختەكه و بەرخهكه راوستابوون. ۱۴ وهلام دايهوه: 'خۆت دهزانيت، گهروم. پيى فرمووم: ئەوانه كه له توقانده گهرومکاندا (تهنگانه گهرومكه) هاتوون. جلهكانيان به خويى بهرخهكه شوشتوه و سپى كردوه.'

^۴ يوحنا ۱۷: ۱۲ كاتيک لهگهليان بووم بهو ناوهى كه تو به منت دابوو دهپاراستن و پاسهوانيم دهكرن. كسيان لهناونهچوون كورى لهناوچوو نهبيت، بۆ ئەوهى نووسراوه پيروزمكه بيته دى.

^۵ فيركردنى بهشبهشكردن (فيركردنىكى ههلهيه دهبارهى گهپانهوهى مەسيح) فير دهكات كه كليسا پيش تهنگانهى گهوره ههلهمگيريت و بويه مەسيحيهكان به تهنگانهى گهرومدا تيناپەرن. بهلام ئينجیل فير دهكات كه كليسا بهدنيايييهوه دهبيت به تهنگانهى گهرومدا تيبهپريت. تنها دواى ئەوه كليسا ههلهمگيريت!

^۶ www.dota.net

(۸) مهتا ۲۴: ۴۵-۵۱. مهسیحیهکان دهبیت خزمهتکاری دلسۆز بن.

لهبهر ئهوهی مهسیحیهکان کاتی گهراڤهوهی مهسیح نازانن، نمونهی (چیرۆکی) کۆیلهی دلسۆز و داناکان، فیرمان دهکات که کاتیک مهسیح دهگهڕیتتهوه، دهبیت ببینیت که بارمرداران سهرقالی خزمهتکردن له پاشایهتیهکهیدا.

(۹) چاوهروانی جیاواز دهربارهی پاشایهتی خودا.

لهکاتیکدا جوولهکهکان چاوهروان دهکهن پاشایهتیهکه تهنه بۆ ئیسرائیل بیت (ههزقیال ۲۱: ۳۷-۲۸؛ مهتا ۲۱: ۲۰؛ یوحهنا ۱: ۶؛ کردار ۱: ۶)، عیسی مهسیح ئهمانهی خوارهوه بهتهواوی پروون دهکاتهوه له فیرکردن و نمونهکانیدا:

(۱) پاشایهتی خودا هه لهگهڵ یهکهه هاتنی عیسی مهسیحدا بۆ سه زهوی دهستی پیکردوه و هاتوه (مهرقۆس ۱: ۱۴-۱۵؛ مهتا ۱۲: ۲۸-۲۹).

(۲) ئهم پاشایهتیه تهنه بۆ یهکه نهتهوه نییه، بهلکو خهڵکانی ههموو نهتهوه و گهلانی جیهان دهگرتتهوه (مهتا ۸: ۱۱-۱۲؛ ۲۱: ۴۲-۴۴).

(۳) مزگینی پاشایهتی (لوقا ۱۶: ۱۶؛ کردار ۸: ۱۲؛ ۱۹: ۸؛ ۲۰: ۲۴-۲۵؛ ۳۱: ۲۳، ۲۸) ههمان مزگینی نیعمهته و بۆ ههموو نهتهوهکان بلاو دهکرتتهوه (مهتا ۱۴: ۲۴).

(۴) پاشایهتیهکه پاشایهتیهکی راستهقینهیه، بهلام رۆحانییه، پاشایهتی عیسی مهسیح له دل و ژیاڤی باومردارمکانه (لوقا ۲۰: ۱۷-۲۱). خاکی نییه، حکومهتی مرویی یان هیزی سهربازی نییه، بهلام له ههموو نهتهوهکانی زهویدا ههیه و بههیزهوه کار دهکات: سه بهم جیهانه نییه، بهلام لهم جیهانهدایه (یوحهنا ۱۸: ۳۶).

(۵) پاشایهتیهکه بهردهوام گهشه دهکات (مهرقۆس ۴: ۲۶-۳۲) ههتا به قوناغی کۆتایی تهواو (ئاسمان و زهوی نوێ) له گهراڤهوهی مهسیحدا دهکات (مهتا ۱۳: ۳۶-۴۳؛ ۲ پهترووس ۱: ۱۰-۱۳).

ب. بارودۆخی نیوانگیری لهش و رۆح له ئاسمان پيش گهراڤهوهکه

۱. ژیاڤی کاتی لهناو جهستهیهکی مرویی لهسه زهویدا.

ژیاڤی کاتی لهسه زهوی بهراورد دهکرت به ژیاڤی ههتا ههتایی له ئاسماندا. ئهم راستیه به پهرتووی پیرۆزدا بهم چهند نمونهیهی خوارهوه نیشان دراوه:

۱. ئیبراهیم (۲۰۰۰ سال پيش زایین)، وهک میوان و نامۆیهک لهناو چادردا له خاکیکی نامۆدا دهژیا، بهلام چاوهروانی ئۆرشهلیمی ئاسمانی دهکرد. ئهمه نیشانهیه بۆ ئهو شارهی بناغهی جیگیری ههیه و خودا خۆی دروستکه و نهخشهکیشیهتی (عیبرانییهکان ۸: ۱۱-۱۶).

۲. چادره پیرۆزهکی سه زهوی (۱۴۴۶ سال پيش زایین) وهک مالی خودا بهکاردههات له کاتی گهشتکردن بهناو بیاباندا. ئهمه بهراورد دهکرت بهو پهرسنگایهیه لهسه کۆی مۆریا دروست کرا که تهنه «وینه و سیبهری شته ئاسمانیهکان بو»، یان له راستیدا بهراورد دهکرت به پهرسنگا راستهقینهکی ئاسمان (عیبرانییهکان ۸: ۵).

۳. جهژنی «کهپرهلدان» (۱۴۴۶ سال پيش زایین) که تیدا خهڵکی لهناو چادر و کهپریدا دهژیان، یادی ژیاڤی ئیسرایلییهکان بوو له کاتی گهشته چل سالییهکی ناو بیابان. ژیان له خانووی جیگیر له «خاکی بهلینیدراو»دا که شیر و ههنگوینی لی دهرژیت، نیشانهیه بۆ ئهو میراته ههتا ههتاییه که گهلی خودا له ئاسمان وهریدهگرن.

۴. لهشه کاتی و مروییهکی عیسی مهسیح و ژیاڤی لهسه زهوی: "وشهکه بووه به مروف و له نیوانماندا نیشتهجی بوو) (یونانی: eskénósen)" (یوحهنا ۱: ۱۴) بهرامبهر کراوه به لهشه پر له

شکوّمه‌ندییه‌که‌ی دواى هه‌ستانه‌وه‌ی له نيو مردوان (يوّحنا ۲: ۱۹-۲۲؛ فيليپى ۳: ۲۱) (يوّحنا ۱: ۱):
۱۲: ۲۷-۲۸؛ ۲۰: ۱۷).

ه له‌شه مروّيه کاتييه‌که‌ی مه‌سيحيه‌کان، که وهک چادريک وايه و تتييدا له‌سه‌ر زه‌وى ده‌زين تا ئه‌و کاته‌ی به‌ه‌وى مردنه‌وه ئه‌و چادره تيکده‌چيّت، (يوّنانى: analuó) (فيلپى ۱: ۲۳؛ ۲ تیمۆساوس ۴: ۶) يان (يوّنانى: kataluó) (۲ کورنسى ۵: ۱)، به‌راورد ده‌کريّت به "پۆشيني مالى ئاسمانى (يوّنانى: oikodomé) يان مال (يوّنانى: oikia) له ئاسمان" (۲ کورنسى ۵: ۲-۴) دانراوه. و "له له‌شدا نه‌بوون" به‌رامبه‌ر کراوه به "نيشته‌جيّبوون له‌لاى عيساي" (۲ کورنسى ۵: ۸).

۲. بارودۆخى له‌شى مردوو له‌سه‌ر زه‌وى.

خودا جه‌سته‌ی مردووى مه‌سيحيه‌ک له ناو گۆردا پشتگويّ ناخات و به‌ته‌نها به‌جيّ ناهيّيّت (بروانه کردار ۲: ۲۳-۲۸). په‌روه‌ردگار به‌ئيني داوه و ده‌فه‌رمويّت: «هه‌رگيز ده‌ستبه‌ردارت نابم و هه‌رگيز به‌ته‌نها جيّت ناهيّم» (عيرانيه‌کان ۱۳: ۵-۶). هيج شتيک و هيج كه‌سيك ناتوانيت مه‌سيحيه‌ک (ته‌نانه‌ت جه‌سته مردوو‌ه‌که‌ی يان خوّلئ ناو گۆرکه‌ه‌شى) له خوښه‌ويستى خودا له مه‌سيحدا جيا بکاته‌وه (رؤما ۸: ۳۸-۳۹)! ئه‌و مه‌سيحيه‌نه‌ی که ده‌مرن، له هه‌موو ماندوو‌بوون و کوششيکى سه‌ر ئه‌م زه‌وييه ده‌مه‌ويّنه‌وه. «خۆزگه‌يان بۆ ئه‌و مردووانه‌ی که له يه‌کبوون له‌گه‌ل په‌روه‌ردگاردا ده‌مرن... ئه‌وان له ماندوو‌بوونى خوڻان (له‌سه‌ر زه‌وى) ده‌مه‌ويّنه‌وه و کرده‌مه‌کانيشيان شوينيان ده‌که‌ويّت» (ئاشکراکردن ۱۴: ۱۳؛ بروانه ۱ کورنتوس ۳: ۱۲-۱۵).

۳. بارودۆخى نيوانگيرى رۆخى مروّيه شوّمه‌ند، هيشتا بيّ له‌شى مروّيه شوّمه‌ند، له ئاسمان.

کاتيک مه‌سيحيه‌ک ده‌مریت، رۆحه مروّيه ناته‌واوه‌که‌ی ده‌گۆريّت و ده‌بيته هاوشيوه‌ی رۆحه مروّيه بيگه‌رد و ته‌واوه‌که‌ی عيساي مه‌سيح؛ چونکه له‌و کاته‌دا مه‌سيحيه‌که مه‌سيح ده‌بينيت، ريک به‌و شيوه‌يه‌ی که خوى هيه‌ه (۱ يوّحنا ۳: ۱-۳). ئه‌و دۆخه نيوه‌ندييه‌ی که ده‌که‌ويته نيوان مردن و رۆژى زيندوو‌بوونه‌وه، له نامه‌ی فيليپى ۱: ۲۱-۲۵ و ۲ کورنتوس ۵: ۱-۱۰ دا باس کراوه. چونکه مردن راستيه‌کى ناو ژيانه، پۆلس ئاره‌زووى ده‌کرد که «کۆچ بکات و له‌گه‌ل مه‌سيحدا بيّت (واته له‌به‌ردهم ئاماده‌بوونى مه‌سيحدا بيّت)، چونکه ئه‌مه له هه‌موو شتيک باشتره» (فيلپى ۱: ۲۳). به‌لام ئه‌و تيده‌گه‌يشت که «مانه‌وه له‌ناو جه‌سته‌دا پيوستتره»، ئه‌مه‌ش له‌به‌ر خاترى خزمه‌تکردنى ئه‌و مه‌سيحيه‌نه‌ی سه‌ر زه‌وى که پيى سپي‌درا‌بوون (فيلپى ۱: ۲۴).

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌م چادره‌داين (له‌شى فانى) له‌به‌ر بارگرانى ده‌نالينين، که نامانه‌ويّت دايبکه‌نين به‌لکو بيۆشريين، تاكو مردن له‌لايه‌ن ژيانه‌وه قوت بدریت، (۲ کورنسى ۵: ۴).

پۆلسى نييراو به‌ په‌رۆشه‌وه چاوه‌روانى گه‌رانه‌وه‌ی مه‌سيح بوو، ته‌نانه‌ت پيش ئه‌وه‌ی خوى بمریت؛ چونکه نه‌يه‌ده‌ويست به‌ه‌وى مردنى جه‌سته‌يه‌وه، رۆحه‌که‌ی به «رووتى» بمينيته‌وه. ئه‌و نه‌يه‌ده‌ويست «دامالراو» بيّت (واته ته‌نها رۆحيكى مروّيه بيّت به‌بى جه‌سته)، به‌لکو ئاره‌زووى ده‌کرد «پۆشته» بيّت (واته رۆحيكى پۆشراو بيّت به جه‌سته‌ی هه‌ستانه‌وه له کاتى گه‌رانه‌وه‌ی عيساي مه‌سيحدا و له‌ناو ژيانى ئه‌به‌ديدا بيّت).

ئىستا که ئه‌و هيشتا له‌ناو جه‌سته فانيه‌که‌يدايه، «به په‌رۆشه‌وه چاوه‌رييه به‌و ماله‌ی که له ئاسمانه‌وه‌يه (مه‌به‌ست ليّ جه‌سته‌ی هه‌ستانه‌وه‌يه له کاتى گه‌رانه‌وه‌ی مه‌سيح) پۆشته بکريّت، تاوه‌کو ئه‌وه‌ی که ده‌مریت (به ته‌واوى) له‌لايه‌ن ژيانه‌وه قوت بدریت» (۲ کورنتوس ۵: ۲-۴). ئه‌و تيده‌گات که «هه‌تا له‌م جه‌سته (فانيه‌دا) بژيّت، له په‌روه‌ردگار دووره» (۲ کورنتوس ۵: ۶). هه‌رچه‌نده ئه‌م دوو بيروکه‌يه هه‌ميشه له ميّشکيدا بوون، به‌لام به‌هيترين ئاره‌زووى ئه‌وه بوو که «له‌م جه‌سته (فانيه) کۆچ بکات و له لای په‌روه‌ردگار نيشته‌جيّ بيّت» (واته له‌به‌ردهم ئاماده‌بوونى راسته‌وخۆ و هه‌ستپيکراوى مه‌سيحدا بيّت) (۲ کورنتوس ۵: ۸).

پۆلس لي‌ردها ئامازه به‌ جوّره «جه‌سته‌يه‌ک» ناکات که له کاتى دۆخى نيوان مردن و هه‌ستانه‌وه له ئاسماندا هه‌بيّت؛ چونکه له‌و ماوه‌يدا ئه‌و «دامالراوه» (واته ته‌نها رۆحيكى مروّيه به‌بى جه‌سته). به‌لکو ئه‌و ئامازه به هه‌ستانه‌وه‌ی جه‌سته ده‌کات له کاتى گه‌رانه‌وه‌ی مه‌سيحدا. له کاتى هه‌ستانه‌وه له مردن کاتيک مه‌سيح ده‌گه‌ريته‌وه، ئه‌و «به‌و ماله‌ی که له ئاسمانه‌وه‌يه پۆشته ده‌کريّت» (واته جه‌سته‌ی هه‌ستانه‌وه ده‌پۆشيّت). ئه‌و جه‌سته‌يه‌کى پر له شکوّمه‌نديى پى ده‌دریت که ريک هاوشيوه‌ی جه‌سته پر له شکوّمه‌ندييه‌که‌ی مه‌سيح ده‌بيّت (فيلپى ۳: ۲۱).

بەلام گەرانبەھەي مەسېھ كەي و چۆن روو دەدات؟

ج. نېشانەكانى گەرانبەھەي مەسېھ

۱. عيسا دەربارەي 'نېشانەكانى روژى دوایى' دەدویت (مەتا ۲۴: ۱-۳)

(۱) دوو پرسىيار.

قوتابىيەكان دوو پرسىيار دەربارەي 'نېشانەكانى روژى دوایى' كە لە مېژوودا روو دەدەن لە عيسا دەكەن:

(ئەلف) "كەي ويرانبوونى پەرسنگا و ئۆرشەلېم روو دەدات؟" (بروانە مەتا ۲۴: ۱-۳)

(ب) "نېشانەكانى گەرانبەھەي و كۆتايى زەمانە چىيە؟" (مەتا ۲۴: ۳).

قوتابىيەكان وايان دەزانى كە شارى ئۆرشەلېم لە روژى دوایدا ويران دەبىت. بەلام وەلامە پېشېبىيەكەي عيسا، لە لاپەكەو ئەمارە بۆ ئەو رووداوانە دەكات كە لە داھاتوويەكى نېكدا روويان دەدا (واتە چەوسانەھەي ئۆرشەلېم لە سەدەي يەكەمى زايىندا)، لە لاپەكەي تىرشەھە ئەمارە بۆ رووداوەكانى كۆتايى زەمانە دەكات (مەبەست لىي چەوسانەھەي گەرەپە لە تەواوى سەردەمى پەيمانى نویدا پېش ئەھەي مەسېھ بگەرېتەھە).

(۲) وەلامى عيسا بۆ يەكەم پرسىيارى قوتابىيەكانى (مەتا ۲۴: ۱۵-۲۰؛ بروانە لوقا ۲۱: ۷ وە ۲۰-۲۴).

عيسا لەویدا باسى «تەنگانەي مەزن»ى ئۆرشەلېم دەكات كە بريار بوو لە سالى ۷۰ى زايىندا روو بدات. ئەو فەرمووى كە چەوسانەھەي ئۆرشەلېم لە سەردەمى دانيالى پەيامبەردا، وەك نېشانە و سېپەرېك بوو بۆ ئەو كارەساتە نېكەي كە لە سالى ۷۰ى زايىندا بەسەر ئۆرشەلېمدا ھات، ھەرەھا بۆ ئەو چەوسانەھە ھاوشىويمانەي كە لە مېژووى داھاتووى جىھاندا روو دەدەن (مەتتا ۲۴: ۴-۱۴ بخوینەھە). ئەو رووداوە وەك وینەيەكى روونکردنەھەي بوو بۆ ئەو كارەساتە گەرە و كۆتايىيەي كە لە كۆتايى زەماندا بەسەر ھەموو جىھاندا دىت. ئەمە بەراورد بگە لەگەل ئەو زۆر «سېپەر»انەي لە سەردەمى پەيمانى كۆندا ھەبوون و ئەمارەيان بۆ «پراستىيەكان» دەكرد لە سەردەمى پەيمانى نویدا (كۆلۆسى ۲: ۱۶-۱۷).

وشەي 'و' لە دووم پرسىيارى قوتابىيەكاندا لە يوناندا بەماناي: 'واتە' يان 'ھەر ئەھە' ۷. كەواتە گەرانبەھەي عيساي مەسېھ تەواوبوونى ئەم جىھانە و كۆتايى سەردەمەكان! ھېچ ماوەيەكى ۱۰۰۰ سال نىيە لەنيوان گەرانبەھەي و كۆتايىدا!

(۳) وەلامى عيسا بۆ دووم پرسىيارى قوتابىيەكانى (مەتا ۲۴: ۲۱-۳۱).

نېشانەكە (كە لىرەدا تەنھا وەك يەك نېشانەي سەرەكى باس كراو) برىتییە لە گەرانبەھەي كۆتايى و بىنراو و بىستراوى خودى عيساي مەسېھ لەسەر ھەرەكان (مەتتا ۲۴: ۲۹-۳۱). بەلام كەمىك پېش ئەم گەرانبەھەي، «تەنگانە و چەوسانەھەي گەرە و كۆتايى» روو دەدات (مەتتا ۲۴: ۲۱-۲۹). ئەمە سەختىن كاتى تەنگانە دەبىت لە ھەموو مېژوودا و كۆتايى و لوئەكەي ھەموو ئەو چەوسانەھەيانەي كە پېشتر روويان داو (مەتتا ۲۴: ۴-۱۴). عيسا لە فېركارىيەكانىدا دەربارەي رووداوەكانى كۆتايى، چەوسانەھەي ئۆرشەلېم لە سەدەي يەكەمى زايىندا لەگەل ئەو تەنگانە گەرەپەي پېش گەرانبەھەي خۆي پېكەو دەبەستىتەھە و وەك يەك بابەت باسيان دەكات.

۷ يونانى: kai تىبىنيكەر، واتە وشەيەك يان رستەيەك بە 'kai' زياد دەكرىت بۆ وشە يان رستەيەكى دىكە بۆ روونکردنەھە: "و ئاوا"، "واتە"، "ھەر ئەھە" (مەتا ۲۴: ۳، ۸: ۳۳، ۹: ۳۷).

۲. نېشانەي زۆر دەبن (مەتا ۲۴: ۱۴)

پېش گەرانبەھەي عيساي مەسېھ نېشانەي زۆر دەبن كە دەرىدەخەن ئەم جىھانە و مېژووەكەي بەرەو كۆتايى دەچىت:

(۱) مەسېھە درۆزنەكان (مەسېھە درۆزنەكان، دىكتاتورەكان) زۆرىك فریودەدەن (مەتا ۲۴: ۲۴)

(۲) پېغەمبەرە درۆزنەكانى ئابىنە دىكەكان

(۳) چەنگەكان^۸

(۴) قاتوقرىيەكان^۹

(۵) بوومەلەرزەكان^{۱۰}

(۶) چەوساندەۋە مەسىھىيە راستەقىنەكان لەلايەن نامەسىھىيەكانەۋە^{۱۱}

(۷) ھەلگەپرانەۋە بە ناو مەسىھىيەكان/كولتورىيەكان (بەتالېوونى كلېساكان)

(۸) سووكايەتېكىردن بە فەرمانەكانى خودا (ئەۋ ياسايانەۋە لە جىھاندا كە لەسەر فەرمانەكانى خودا دانەراون)

(۹) ساردېوونەۋەۋە خۆشەۋىستى (خودخوۋى، خۆپەرستى، كۆمەلكوژى).

ھەموو ئەۋ نىشانانەۋە (روداۋانەۋە) كە باسيان كرا دەبىت روو بەدن، بەلام ئەمانە ھېشتا بە واتاى كۆتايى نايەن (مەتتا ۶: ۲۴). ئەۋانە تەنھا ۋەك «سەرمتاى ژانەكان» وان (پېك ۋەك ژانى پېش لەدايكبوونى مندال) (مەتتا ۲۴: ۸).

ھەرۋەھا ئەم نىشانانە ھاوشانى راگەياندى مژدەۋە ئىنجىل دەبن بۇ ھەموو گەلانى جىهان (مەتتا ۲۴: ۱۴؛ پروانە مەتتا ۴: ۲۳؛ كردار ۲۰: ۲۴-۲۵).

ھەموو ئەم نىشانانە (روداۋانە) لە كاتى «ۋىرانبوونى ئۆرشەلىم» لە سالى ۷۰ زايىنىدا دەست پىدەكەن تاۋەكو «كۆتايىتتى سەردەمى ناچولەكەكان» (لۇقا ۲۱: ۲۰، ۲۴)، ئەمەش بەۋ مانايەيە كە ئەم نىشانانە لە كاتى يەكەم ھاتنى عىساۋە تا كاتى گەپرانەۋەۋە دوۋەمى عىساۋە مەسىھ بەردەۋام دەبن.

۳. سى نىشانەۋە روون دەبن (مەتا ۲۱، ۱۴: ۲۴-۳۱)

(۱) ماۋەيەكى درېژ.

سەرەتا ماۋەيەكى درېژ دەبىت بۇ راگەياندى مژدەۋە شانشىنى خودا تاۋەكو بېتە گەۋاھىيەك بۇ ھەموو نەتەۋەكانى جىهان (مەتتا ۲۴: ۱۴). ھەرۋەھا لەم ماۋەيەدا چەند نىشانەيەك دەردەكەۋن كە پىشانى دەدن مېژوۋى ئەم جىهانە بەرەۋە (۱ يۇحنا ۲: ۱۸) كۆتايى دەچىت (مەتتا ۲۴: ۴-۱۴) و زۆر «دژە مەسىھ» (كەسانىك كە دژى مەسىھن) پەيدا دەبن.

(۲) ماۋەيەكى زۆر كورت.

دواى ئەۋە ماۋەيەكى كورت لە «تەنگانەۋە مەزن» (ناخۆشەيەكى زۆر) روو دەدات. ئەمە كۆتا تەنگانەۋە گەۋرە دەبىت لەژىر دەسەلاتى دواين دژە مەسىھدا (مەتتا ۲۴: ۲۱-۲۹).

ئەم دوو نىشانەيە سەرۋە ناتوانىت بەكاربەھىزىن بۇ ئەۋەۋە كاتى گەپرانەۋەۋە مەسىھى پى ديارى بكرىت، چونكە كاتەكەۋى تەنھا لاي خودايە (مەتتا ۲۴: ۳۶، ۴۲).

(۳) گەپرانەۋەكە.

لە كۆتايىدا گەپرانەۋەۋە پىر لە شكۆى عىساۋە مەسىھ لەسەر ھەرەكان روو دەدات (مەتتا ۲۴: ۲۹-۳۱). ئەم روداۋە بۇ ھەموو كەسىك لەناكاۋ و چاۋەرۋاننەكراۋ دەبىت. ئەمە نىشانە يەكلاكەرەۋەكەيە كە كۆتايى بەم جىهانە و مېژوۋەكەۋى دەھىنەت (مەتتا ۲۴: ۳).

د. ماۋەۋى درېژ

پەرتوۋكى «ئاشكراكردن» پەرتوۋكىكى مېژوۋىيى نىيە كە روداۋەكان بەپىي كات و يەك لەدواى يەك رىز بكات، بەلكو ئاشكراكردىكى خودايىيە كە لە ھەوت بەشى ھاۋتەرىب پىكھاتوۋە. ھەر بەشىكىيان «لە رېگەۋى وىنە و نىشانەۋە» (ئاشكراكردن ۱: ۱) باس لە ھەموو سەردەمى پەيمانى نوۋى دەكات؛ واتە لە يەكەم ھاتنى مەسىھەۋە تاۋەكو كاتى گەپرانەۋەۋە دوۋەمى و دەستپىكردى قۇناغى كۆتايى و ھەتاهەتايى شانشىنى خودا.

۱. ماۋەۋى درېژى سەردەمى پەيمانى نوۋى بە ژمارەكانى "۱۰۰۰" و "۳،۵" (سى و نيو) "سىمبول دەكرىت. ۱۳"

(۱) ماوهی سیمبۆلی ۱۰۰۰ سال.

ژماره «۳» له پەرتووکی پیرۆزدا ئاماژە بە بۆ سیانەیی پیرۆز (باوک، کور و پۆچی پیرۆز) (بروانە مەتتا ۲۸: ۱۹). ژماره «۱۰» له پەرتووکی پیرۆزدا گوزارشت لە تەواوی و کامڵبوون دەکات سەبارەت بە مەزۆفەکانی سەر زەوی، هەروەها ژماره «۱۰۰۰» (۱۰×۱۰×۱۰) گوزارشت لە تەواوی و کامڵبوونی پەراوەکانی پیرۆزەوه دیاری کراوه. کەواتە، مەبەست لە ژمارە «۱۰۰۰ سال» ژمارەیکە راستەوخۆ و حەرفی نییە، بەڵکو گوزارشت لە ماوهیکە دیاریکراو دەکات کە خودا خۆی دایناوه و بەسەر هەموو نەوهکاندا درێژ دەبیتەوه (بروانە زەبوور ۹۰: ۱-۴؛ زەبوور ۱۰۵: ۸)، کە تێیدا خودا پلانەکەیی خۆی لەسەر زەوی بە ئەنجام دەگەیەنیت (بروانە ئیشایا ۱۴: ۲۴، ۲۶، ۲۷).

۸ له ۲۰۱۳ هوه زیاتر له ۱۰۰ جیهاندا دەستیان پیکردوه و نزیکەیی نیویان هیشتا بەردەوامن. لەوانە جەنگی یەمەن، سووریا، سوئالیا، غەزە-ئیسرائیل، رووسیا-ئوکرانیا، سوودان، ئاوارەبوونی گەورە لە ساحیل و ئاشتیسازی لە قەیران. ۹ له ۶ ولاتدا هیشتا قاتوقی ئاگادارکەرمه هیه، له ۳۶ ولاتدا قاتوقی قورس هەست پێدەکریت. ۱۰ له ماوهی ۲۰۲۴-۲۰۲۵ دا ۲۵ بوومەلەرزەیی بەهیزی ۶ و ۷ هه‌بوون. ۱۱ بروانە لیستی ریزبەندی تەنگانەیی مەسیحیەکان. ۱۲ ئاشکراکردن ۱: ۱. "بە وێنە و نیشانەکان) دەریخات ئەوهی کە زوو دەبیت رووبدات". ۱۳ هەموو ژمارەکانی پەرتووکی ئاشکراکردن بە سیمبۆلی نوێنەراییەتی راستییە راستەوخۆکان دەکەن کە زۆر لە مانای راستەوخۆی ژمارەکان فراوانترن. بروانە ریتیمایی ۱، وانە ۱۰، کلیلی ۵.

ئاشکراکردن ۲۰ هاوتەریبە لەگەڵ ئاشکراکردن ۱۷-۱۹، ۱۲-۱۴ و ۸-۱۱.

ماوهی ۱۰۰۰ سال:

(۱) ئەم ماوهیە بە بەستنه‌وهی شه‌یتان له کاتی یەكەم هاتنی عیسا‌ی مەسیحدا دەست پێدەکات (بروانە مەتتا ۱۲: ۲۸-۲۹؛ لوقا ۱۰: ۱۷-۲۰؛ یۆحەنا ۱۲: ۳۱-۳۲؛ کۆلۆسی ۱: ۱۳؛ ۲: ۱۵؛ عیبرانییەکان ۲: ۱۴؛ ۱ یۆحەنا ۳: ۸؛ بینین ۱۲: ۵-۱۲؛ بینین ۲۰: ۱-۳). ئەم ماوهیە بە ئازادکردنی شه‌یتان، هەلگیرسانی کۆتا جەنگ (بینین ۲۰: ۷-۱۰؛ بینین ۱۹: ۱۱-۲۱؛ بینین ۱۱: ۷)، زیندوو بوونەوه‌ی مردووان و دادگایی کۆتایی لە کاتی گەڕانەوه‌ی مەسیحدا کۆتایی دیت (بینین ۲۰: ۱۱-۱۵).

کەواتە، ماوهی «۱۰۰۰ سال» هێما‌یه‌که بۆ هەموو سەردەمی پەیمانی نوێ، واتە لە کاتی یەكەم هاتنی مەسیح‌ه‌وه تاوه‌کو کاتی گەڕان‌ه‌وه‌ی دووه‌می.^{۱۴}

(۲) ماوهی سیمبۆلی "۳،۵ (سێ و نیو) کات" یان "۴ مانگ" یان "۱۲۶۰ پۆز".

هەروەها ژمارە "۳،۵ (سێ و نیو)" مانای راستەوخۆ نییە، بەڵکو نوێنەراییەتی "ماوهی تەنگانە" یە لە ئینجیلدا (پاشایان ۱۷: ۱؛ دانیاڵ ۷: ۲۵؛ ۹: ۲۷؛ ۱۲: ۷؛ لوقا ۴: ۲۵؛ یاقووب ۵: ۱۷). ژمارە "۳،۵ (سێ و نیو) سیمبۆلی 'ماوه‌کانی تەنگانە' ی جیاوازه له میژووی رزگاری. له ئاشکراکردن ۱۱-۲: ۳ و ۱۲، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷،

(ئاشكراكردن ۱۱: ۱۸؛ ۱۴: ۱۶-۲۰) و دامەزراندنى پاشايەتى خودا لە قۇناغى كۆتاييدا (ئاشكراكردن ۱۱: ۱۵) كۆتايى دىت. ژمارەى "۲" نوپنەرايەتى 'شايەتەكان' دەكات (دواوتار ۱۹: ۱۵؛ لۇقا ۱۰: ۱؛ ئاشكراكردن ۱۱: ۳).

ژمارەى "۳، ۵" (سى و نيو) پيشاندهدات كه له سەراسەرى سەردەمى پەيمانى نويدا، شەيتان و ھاوپەيمانهكانى: دژە مەسيحەكان (ديكتاتورەكان)، پيغەمبەرە درۆزنەكان و لەشفرۆشەكان ھەول دەدەن ماوەى دەسلەتتى خراپەكارانەيان لەسەر زەوى بۆ ژمارەى خودايانەى "۷" دريژ بکەنەو، بەلام ئەوان لە نيوى ريگەكەدا (واتە ژمارە «۳.۵») بە شيومەيەكى لەناكاو و چاوەروانەكراو دەسلەتتايان دەبردريت و كۆتايى پي دەهيتريت كەواتە ماوەى «۳.۵» (سى و نيو) كات، يان ۴۲ مانگ يان ۱۲۶۰ رۆژ سيمبۆلى تەواوى سەردەمى پەيمانى نوپە لە يەكەم ھاتنى مەسيحەو ھەتا گەرانەوھەكى.

۲. لە سەرمەتاي ماوەى دريژدا شەيتان بەسترايەو (ئاشكراكردن ۲۰: ۱-۶)

(۱) لە يەكەم ھاتنىدا، مەسيح ھات بۆ پوچەلكردنەو ھى كارەكانى شەيتان (۱ يۆحەنا ۳: ۸؛ عيبرانىيەكان ۱۴: ۲).

عيساي مەسيح لە ريگەى كارە تەواوكراوھەكى بۆ رزگاركردى مروف (واتە لە ريگەى ژيان و مردن و زىندووونەوھى)، شەيتانى بەستەو (كە لە ئىنجىلدا وەك «پياو بەھيزەكە» وينا كراو) (مەتتا ۱۲: ۲۹). عيساي مەسيح تواناي شەيتانى بۆ ئەنجامدانى خراپە زۆر سنووردار و كەم كرووھتەو. ئەو لە ريگەى مردنپەيو، دەسلەتە شەيتانىيەكان و ھيزە خراپەكانى جىھانى چەك كرد و بەسەرياندا سەركەوت (كۆلۆسى ۲: ۱۵). بەھۆى بەرزبوونەوھى عيساي مەسيح (لە كاتى لەخاچدان، زىندووونەو، بەرزبوونەوھى بۆ ئاسمان و دانىشتنى لەسەر تەختى پاشايەتى لە ئاسمان)، ئەو «ميرى» ئەم جىھانەى (شەيتان) لە پەلى دەسلەتەكەى خستوو. (تېيىنى ئەو بەكە شەيتان تەنھا وەك «مير» يان «سەرۆك» ناو براو، نەك وەك پاشا). ئىستا مەسيح خەلكى لە ھەموو جىھانەو بەرھو لای خۆى رادەكشيت (يۆحەنا ۱۲: ۳۱-۳۲). خوداي باوك، ئەم مروفانە لە شانشىنى ئەم جىھانە گەندەلە دەردەھيترت و دەيانخاتە ناو شانشىنى عيساي مەسيحى كورى خۆپەو (كۆلۆسى ۱: ۱۳).

(۲) شەيتان ھيشتا ھيزى زۆرى ھەپە بۆ ئونجامدانى خراپە.

شەيتان ھيشتا ھەر بكوژ و باوكى ھەموو درۆكانە» (يۆحەنا ۸: ۴۴؛ ۲ كۆرننتۆس ۴: ۳-۴)، بەلام «ئەو بەسترايەو (بە» يۆنانى: ديۆ، كە ريك ھەمان ئەو وشەپەپە لە مەتتا ۱۲: ۲۹ دا بەكارھاتوو) بۆ ئەوھى چيتر گەلان ھەنەخەلەتينيئ تاومكو ئەو (۱۰۰۰ سالە) ھىمايە تەواو دەبيت» (بينيى يۆحەنا ۲۰: ۲-۳).

۳. لە ماوەى دريژدا مزكىنى ئىنجىل بلاو دەكرتەو (مەتا ۲۴: ۱۴)

(۱) لە ماوەى سيمبۆلى ۱۰۰۰ سالدا شەيتان ناتوانيئ نەتەوھەكان ھەلبخەلەتينيئ (ئاشكراكردن ۲۰: ۳). پيش يەكەم ھاتنى عيساي مەسيح، شەيتان گەلانى جىھانى لەژير دەسلەت و كۆنترۆلى خۆيدا گرتبوو (دانيال ۱۰: ۱۲-۱۳، ۲۰). ھەرۆھە لەو سەردەمەدا، شەيتان لەبەردەم تەختى خودادا سكالای لە دژى باومرداران دەكرد (وەك لە پەرتووكى ئەيوپ بەشى ۱ و ۲ دا ھاتوو)؛ چونكە ھيشتا كەفارت (واتە قوربانىيەك بۆ پاكردەنەو) بۆ گوناھەكانيان نەكراوو.

بەلام داوى يەكەم ھاتنى مەسيح، باومرداران بە مەسيح، لە ژير دەسلەتتى شەيتان رزگار دەكرين و دەگويزرينەو بۆ ناو شانشىنى مەسيح (كۆلۆسى ۱: ۱۳) ئىستا چيتر شەيتان ناتوانيئ لەبەردەم خودادا سكالای لە دژى باومرداران بكات (بينيى ۱۲: ۷-۱۲؛ رۆما ۲: ۲۳-۲۶؛ رۆما ۸: ۳۳-۳۴)؛ چونكە مەسيح بە مردنى خۆى كەفارتى بۆ ھەموو گوناھەكانيان كروو (رۆما ۳: ۲۴-۲۵؛ بينينى ۱۲: ۱۱).

ئىستا مەسيحىيەكان دەتوانن بەرھنگارى شەيتان ببەو (رۆما ۱۶: ۲۰؛ ئەفەسۆس ۶: ۱۶؛ ۱ پەترۆس ۵: ۸-۹؛ بينينى ۱۲: ۹-۱۲).

شهیتان چیت ناتوانیت گه لان هه لبخه له تینیت یان له ریگا لایان بدات؛ ئەمەش واتە ئەو چیت ناتوانیت ریگری له مسیح و مسیحیهکان بکات بۆ راگیاندنی مژدهی ئینجیل به گه لان و دروستکردنی قوتابی له هه موو نه ته و مکانی جیهاندا. عیسا فرمووی: «ئەم مژدهیهی شانشینى خودا له هه موو جیهاندا راده گه نریت تا بیته گه واهییهک بۆ هه موو نه ته و مکان، ئینجا کۆتایی دیت» (مهتتا ۲۴: ۱۴). لیرهدا دهقه که تنها وهک پېشینییهک بۆ داهاتوو باس نه کراوه، به لکو وهک دنیاییهکی رهها هاتوو که بیگومان قوتابی له هه موو نه ته و مکان دروست ده کرین (مهتتا ۲۸: ۱۸-۲۰). کهواته، کۆتایی ئەم جیهانهی ئیستا تنها ئەو کاته دیت که به پیی خواستی خودا، راگیاندنی مژدهی ئینجیل به هه موو گه لان (به یونانی: ئینتی) ته وای بیته. مه بهست له گه لان لیرهدا هه موو جوړه کۆمه له و چینیکی جیا وازه، بۆ نمونه: بازرگانان، قوتابیان، شوپیان، کۆمه له ئایینییهکان و هه موو گرووپهکانی تری ناو کۆمه لگا.

(۲) سه رکه وتنی عیساى مه سیح له ماوی ۱۰۰۰ ساله که (ناشکرکردن ۶: ۱-۲؛ بروانه مهتا ۲۸: ۱۸).

له م ماوه هیما ییهی ۱۰۰۰ ساله دا، عیساى مه سیح وهک سه رکه وتوو ییهک دردمچیت تا وهکو سه رکه وتن به دست بهینیت (بینین ۶: ۱-۲؛ بروانه مهتتا ۲۸: ۱۸). ئەو «گه نه که می خوی له کۆکا کهیدا» کۆمه کاته وه (مهتتا ۳: ۱۲). ئەو «پۆلهکانی شانشینیه که» له هه موو جیهاندا دهچینیت (مهتتا ۱۳: ۳۷-۳۸) و خه لکی له هه موو نه ته و مکانه وه به ره و لای خوی «را ده کیشیت» (یوحنا ۱۲: ۳۲؛ بروانه فلیپی ۲: ۹-۱۱).

به کورتی، خودای پهرتووکی پیروژ، ژمارهیهکی بی شمار له خه لکی هه موو نه ته و مکانی جیهان له ژیر دهسه لاتی شهیتان (واته شانشینى جیهانی به دکار) درده هینیت و دهیانگوازیته وه بۆ ناو شانشینى مه سیح (کۆلوسی ۱: ۱۳). به م شیوهیه مه سیح کلێسا که می خوی بنیاد دهنیت و «دهرگاکانی دۆزه خ به سه ر کلێسا دا زال نابن.» (مهتا ۱۶: ۱۸).

(۳) له م ماوه هیما ییهی که به «۱۰۰۰ سال» یان «کات ۳، ۵» ناو ده بریت، شهیتان و هاو په یمانهکانی

به رده وام دژایهتی مه سیحیهکان و کلێساى مه سیحی دهکن

له ته وای ئەم ماوه دریزه می سه رده می په یمانی نویدا، شهیتان له کهناری دهریا دهوستیت له کاتیکدا درندهیهک له ناو دهریا که وه سه ر ده که ویت (ناشکرکردن ۱۲: ۱۸؛ ۱۳: ۱). لیرهدا «ماره کۆنه که» هیما یه بۆ شهیتان (ناشکرکردن ۱۲: ۹)، و «دهریا که» هیما یه بۆ گه لانی ناجووله که له جیهاندا (بروانه دانیال ۷: ۲-۳). ههروهها «درنده که» گوزارشت له درمه سیح دهکات به هه موو شیوه جیا واز مکانییه وه؛ ئەو له ناو گه لانی جیهانه وه پهیدا ده بیت و شهیتان هیز و تهخت و دهسه لاتی گه وهی خوی پی ده به خشیت (ناشکرکردن ۱۳: ۲). به لām ئەوهی که شهیتان خوی له کهناری دهریا وه ستا وه، وهک ئەوه وایه خرابیته لایه که وه، ئەمەش به و مانایه یه که کاریگه ریی ئەو له سه ر گه له بیبا وهر مکان تا راده یهکی زۆر سنووردار کراوه.

له ته وای ماوه دریزه که می سه رده می په یمانی نویدا، هه موو ئەو که سانه می مه سیحی نین له میژوودا سوکایه تی به په رستنی خودای پهرتووکی پیروژ دهکن، که ئەم به وینه می «پیشیلکردنی حه وشه می دهر وهی په رستگا و شاری پیروژ» باس کراوه (ناشکرکردن ۱۱: ۲). ههروهها درمه سیحیهکان که وهک درنده می ناو دهریا وینا کراون، بانگه شه می ئەوه دهکن که ئەوان «خودا» (ناشکرکردن ۱۳: ۳-۶، ۱۱-۱۴) و هیرش دهکنه سه ر کلێساى مه سیحی که هیما یه بۆ «په رستگای خودا» (ناشکرکردن ۱۱: ۱). ئەم کلێسا یه ش وهک دامه زرا ویه کی ریخرا و گه واهی ده دات که به هیما ی «دوو گه واهی دهر که می خودا» ناو برا وه (ناشکرکردن ۱۱: ۱-۳؛ بروانه ۲ کۆرتوس ۶: ۱۶). له م ماوه دریزه می سه رده می په یمانی نویدا، شهیتان تنها له ریگه می هاو په یمانهکانییه وه فرمانه روایی «شانشینى خرابی ئەم جیهانه» دهکات.

(۱) گیانه وه می دهریا' (درمه سیح) نوینه رایه تی هیزه سیاسییه درمه سیحیهکانی شهیتان دهکات (ناشکرکردن ۱۳: ۱-۱۰)

(۲) گیانه وه می زه می' (پیغه مبه ری درۆزن) نوینه رایه تی هیزه ئایینییه درمه سیحیهکانی شهیتان دهکات (ناشکرکردن ۱۱: ۱۳-۱۸)

(۲) 'لهشفروشه گهورهکه' (بابل) نوینه رایه تی هیزه کولتوری و ئەخلاقییە دژمه مسیحییەکانی شهیتان دهکات (ناشکراکردن ۱: ۱۷-۱۸)

(۳) ئەو خەڵکانەى 'نیشانەى گیانەوهرهکهیان وهرگر تووه' (یان 'زیرانه لهنیو گهنمهکاندا') (مهتا ۱۳: ۳۸) نوینه رایه تی شوینکەوتوانی دژمه مسیحی شهیتان دهکهن (ناشکراکردن ۹: ۱۴).

له تهواوی سهردهمی پهیمانی نویدا، تهنه « جیهانی (دژمه مسیح) له ژیر دسه لاتى شهیتاندايه» (۱ یوحنا ۵: ۱۹)، چونکه عيسای مسیح (ئوهی که له ههتا ههتا به له خوداوه له دایک بووه - به یونانی: گیکینیمینۆس) ئەو مسیحییە دەپاریزیت که (بۆ یه کجار و بۆ هه میشه له خوداوه له دایک بووه - به یونانی: گینیتیس)، و شهیتان ناتوانیت دهست به سهه ئەو مسیحییەدا بگریت یان زال بیت به سهه ریدا (۱ یوحنا ۵: ۱۸). ههروهها له تهواوی ئەم سهردهمه دا، شهیتان که دوژمنه، «رۆلهکانی شهیتان» له ناو (نهک تهنه له تهنیش) مسیحییەکاندا له جیهاندا دهچینیت (مهتا ۱۳: ۲۵، ۳۰، ۴۱). کهواته شانشینى ئیستای خودا یان کلپسا کۆمه لگه یه کی تیکه لاوه؛ واته له کلپسای ئەم پرۆدا زۆر کهس هه ن که تهنه به ناو مسیحین یان تهنه به هوی کولتوره که یانه وه خویان به مسیحی دهزانن ۱۵.

۴. له کۆتایی ئەم ماوهی درێژدا شهیتان دیسان بهردهریت (ناشکراکردن ۲۰: ۳، ۷).

کهمیک پیش گهرانه وهی عيسای مسیح، شهیتان لهو بهسترانه وهیهی که تیدایه ئازاد دهگریت و جیهانی خراپه کار کۆدهکاتهوه بۆ ئەنجامدانی (دوایین) جهنگ له دژی کلپسای مسیحی.

^{۱۵} 'مسیحییە کولتورییهکان' ئەو خەڵکانه ن که خویان 'مسیحی' ناو دهنن چونکه دایک و باوکیان مسیحین یان ولاته که یان کولتوریکی مسیحییانهی به میرات بردهوه، ههرومک زۆریک له هیندوهه کولتورییهکان و موسلمانه کولتورییهکان هه ن. ئەوانه له هه ر حاله کدا دووباره له دایک نه بوونه تهوه (یوحنا ۳: ۷)!

ه. ماوهی کورت

ئازادبوونی شهیتان لهو بهسترانه وهیهی که تیدایه، ده بێته دهستیکی ماوهیهکی زۆر کورت له کۆتایی میژووی جیهاندا (پروانه مهتا ۲۴: ۲۲). ئەم ماوه کورته له په رتوویکى ناشکراکردندا به هیماى «۳.۵ رۆژ» باس کراوه (ناشکراکردن ۱۱: ۹، ۱۱). لهو کاته دا، دوایین دژمه مسیح ههول ددهات «دوو گهوا هیدره که» له ناو ببات، که ئەمانه هیمان بۆ کلپسای مسیح وهک دامه زرا وهیهک که په یامی خودا رادمگه یه نییت و بلاوی دهکاته وه. شهیتان هه موو گه لان هه لده خه له تینیت و کۆیان دهکاته وه بۆ ئەنجامدانی دوایین جهنگ له میژووی مرو قایه تیدا (ناشکراکردن ۲۰: ۷-۸). دهسته وارته ی «ئهو گه لانه ی له چوار قوربانی زه ویدان» هیما یه بۆ هه موو ئەو مرو قانه ی که باوه ریان به عيسای مسیح نییه و له هه موو نه ته وه جیاوازه کان پیکهاتوون (مهتا ۲۴: ۲۹). لیره دا ژماره «۴» گوزارشت له هه موو زهوی دهکات، واته چوار ئا پرسته سه ره کییه که که بریتین له باکوور، باشوور، رۆژه لاته و رۆژئاوا.

له م ماوهی کورتدا ئەم پرودا وانەى خواره وه روو دهن:

(۱) فه رمانه رها یی دوایین دژمه مسیح

(۲) دوایین تهنگانه ی مهزن

(۳) دوایین جهنگ.

کۆتایی ئەم ماوه کورته بریتى ده بێت له گهرانه وهی له ناکاو و چاوه پروانه کراوی عيسای مسیح، زیندووبوونه وهی مردووان (ناشکراکردن ۱۱: ۱۱)، بهرزکردنه وهی باوه رداران بۆ ناو هه ره کهان (ئاسمان) تا وهکو له گه ل مسیح یه کبگرن و پیشوازی لى بگهن، له کاتیکدا دوژمنه کانیان سه رریان دهکهن (ناشکراکردن ۱۱: ۱۲). ههروهها له م کاته دا حوکمی کۆتایی هه موو مرو قه کهان ئەنجام دهدریت (ناشکراکردن ۱۱: ۱۸، ۱۴: ۶-۱۲) و شانشینى خودا له قوناغی کۆتایی و هه تا هه تا یی خویدا (واته ئاسمانیکى نوێ و زهوییهکی نوێ) دادمه زریت (ناشکراکردن ۱۱: ۱۸، ۱۴: ۱-۲۱، ۲۱: ۱-۲)، که له ویدا تهنه (پراستودروستی و پاکی نیشته جی ده بێت (۲ په ترۆس ۳: ۱۳).

۱. فەرمانرەوایی كۆتايىن دژەمەسىخ (۲ سالۆنىكى ۱: ۲-۱۲).

(۱) چى رېگرى لە دوايىن دژە مەسىخ دەكات؟

ھەرچەندە لە درېژەى مېژووى جىھاندا زۆر دژەمەسىخ پەيدا دەبن (۱ يۆحەنا ۲: ۱۸؛ ۳: ۴)، بەلام لە كۆتايىدا يەك دژەمەسىخى كۆتايى دىت (۲ سالۆنىكى ۲: ۳). لە ماوەى ئەو كاتە درېژەى پېش گەرانەوھى مەسىخ، ھاتنى ئەم دژەمەسىخە كۆتايىيە كە بە «مروقى بېياسا» ناو دەبرىت، لە لايەن شتىك يان كەسىكەوھ رېگرى لى دەكرىت (۲ سالۆنىكى ۲: ۶-۸). پىدەچىت مەبەست لەم رېگرىيە، ئەو ياسا و بەرپرسانە بن كە تا ئەو كاتە ياسا و رېسايان لە جىھاندا پاراستوھ. كاتىك ياسا و رېسا چىتر لە جىھاندا كار ناكەن، ئەو دژەمەسىخە كۆتايىيە كە بە ھىماى «دردنەكەى ناو قوولايى» باس كراوھ، دىت بۆ ئەوھى كلىسا وەك دامەزراوھىيەكى رىكخراو كە لە جىھاندا گەواھى دەدات و بە «دوو گەواھىدەرەكە» ھىما كراوھ، لە ناو ببات (ئاشكراكردن ۱۱: ۷).

(۲) دوايىن دژەمەسىخ دژايەتى خوداي پەرتووكى پىرۆز دەكات و خووى لە ھەموو ئەو شتەنە بەرزتر

دەكاتەوھە كە پىيان دەوترىت «خودا» يان دەپەرسىتىن.

ئەو لە ناو كلىساي رىكخراو (كە بە ھىماى «پەرسنگاي خودا» باس كراوھ) جىگەى خووى دەگرىت و خووى بە «خودا» دادەنىت (۲ سالۆنىكى ۲: ۴؛ ئاشكراكردن ۱۳: ۱۴-۱۵) و درۆكانى خووى بلاودەكاتەوھ (۲ سالۆنىكى ۲: ۹-۱۲). مەسىخىيە راستەقىنەكان بەرەنگارى دەبنەوھ (ياقوب ۴: ۷) و پەرتى دەكەنەوھ بىپەرسىتن و خزمەتى بكەن. ئەمەش دەبىتە ھۆى دروستبوونى كۆتا تەنگانەى مەزن بۆ مەسىخىيەكان و لە كۆتايىدا دەبىتە ھۆى ھەلگىرسانى كۆتا جەنگ (ئاشكراكردن ۱۳: ۱۱-۱۷ بخوینەوھ).

(۳) دوايىن دژە مەسىخ ھىزى خراپەكەى بەكاردەھىنىت لە ماوەى سىمبۆلى ۳،۵ (سى و نيو) پۆژدا.

ژمارە «۳،۵» لىردە مەبەست لىي ژمارەيەكى راستەقىنە و ھەرفى نىيە، بەلكو لە پەرتووكى پىرۆزدا گوزارشت لە «ماوھىەكى پر لە تەنگانە و چەوسانەوھ» دەكات (۱ پاشايان ۱۷: ۱؛ دانىال ۷: ۲۵؛ ۹: ۲۷؛ ۱۲: ۷؛ لۇقا ۴: ۲۵؛ ياقوب ۵: ۱۷؛ ئاشكراكردن ۱۱: ۲-۳، ۹، ۱۱، ۱۲: ۶، ۱۴؛ ۱۳: ۵). ئەم ژمارەيە ئەوھ پىشان دەدات كە دژە مەسىخ ھەول دەدات ماوھى چەوسانەوھەكى بگەيەننە ژمارە ۷ كە ھىماى تەواوى و كاملبوونى خودايىيە، بەلام لە نيوھى رىگەكەدا واتە لە ژمارە ۳،۵ دا بە شىوھىەكى لەناكاو و چاودەروانەكراو دەسلەتتى لى دەبردىت و كۆتايى پى دەھىنرىت. بەرزترىن ژمارە كە دوايىن دژە مەسىخ بتوانىت پىي بگات ۶۶۶ (ئاشكراكردن ۱۳: ۱۸)؛ ئەمەش ھىماى ئەوھى كە ئەو تەنھا مروقىكە و لە ھەولەكانىدا بۆ ئەوھى وەك خودا بىت كە ھىماكەى ۵۷۷۷، بە تەواوى شكست دەھىنرىت. ھەموو ھەولەكانى بۆ ئەوھى وەك خودا دەربكەوئىت، دووبارە و دووبارە ھەر تووشى شكست دەبن.

۲. دوايىن تەنگانەى كەورەى مەسىخىيەكان (مەتا ۲۴: ۲۱-۲۶)

ھەرچەندە مەسىخىيەكان لە درېژەى مېژوودا تووشى نازار و ناخوشىيەكى زۆر بوونەتەوھ (يۆحەنا ۱۶: ۳۳؛ ۲ تىمۆسوس ۳: ۱۲؛ ئاشكراكردن ۷: ۱۴)، بەلام لە كۆتايى مېژووى جىھاندا تەنگانەيەكى گەورە و كۆتايى روو دەدات (مەتا ۲۴: ۲۶-۲۶؛ ئاشكراكردن ۳: ۱۰).

(۱) ھەندىك تايبەتمەندى 'پۆژانى كۆتايى'.

خەلكى بە شىوھىەك دەژىن وەك ئەوھى ھەموو شتىك ئارام و پارىزراو بىت، زىانىكى بىخەم و بىياكانە بەرپى دەكەن و دەبنە كۆيلەى مادەگەرايى (مەتا ۲۴: ۳۷-۳۹). مروقىەكان دەبنە كەسانىكى خۆپەرسىت و چاوچنۆك و تەنھا پارەيان خۆش دەوئىت. ئەوان رقىيان لە چاكە دەبىتەوھ و لەبرى خودا، زىاتر شوئىن چىژ و خۆشىيەكانىيان دەكەون. ھەرەھا دەبنە كەسانىكى لووتبەرز، خۆبەگەورەزان، بىبەزەيى، دلرەق، بوختانكەر و بىسەرورەبەر. ئەوان نابنە جىگاي متمانە، زۆر سەركىش دەبن و چاويان بەرامبەر راستى كۆبىر دەبىت (۲ تىمۆسوس ۳: ۱-۵). زۆر كەس لە باوھەيئان بە عىساي مەسىخ پاشگەز دەبنەوھ و گوئى بۆ رۆحە ھەلخەلەتتەنەرەكان و فىركارىيە شەيتانىيەكان دەگرن ۱۶، كە لە لايەن مروقى دوو روو و درۆزنەوھ ھانىيان دەدرىت (۱ تىمۆسوس ۴: ۱-۲). زۆرىك لەو كەسانەى كە تەنھا بە ناو مەسىخىن، لە باوھرى مەسىخى دوور دەكەنەوھ و پىشتى تى دەكەن (۲ تىمۆسوس ۲: ۳).

۱۶ عىساي مەسىخ خودايە كە بى ئەوھى سروشتى خوايىانەكەى بەجىھىلئىت سروشتى مروقىەكەشى قىبوول كرددوھ و لەنىومان نىشتەجى بوو.

(۲) دوايين دژمه‌سیح و کلیسا.

خودا ریگه به دوايين دژمه‌سیح دهدات که دسه‌لاتی خوئی به‌سهر هموو ولاتان و هموو مروقه‌کاندا به‌کار بهینیت. هروره‌ها خودا ریگه‌ی پی دهدات که جهنگ له دژی مه‌سیحیه‌کان به‌ریا بکات و به جوریک له جوره‌کان به‌سهری‌اندا زال بیت (ناشکراکردن ۱۳: ۷-۸؛ پروانه په‌رتووی نه‌یوب به‌شی ۱-۲). نهمه پیدمچیت نامارژه بیت بؤ له‌ناوبردنی کلیسای مه‌سیحی وهک دامه‌زراوه‌یه‌کی ریخراو که گه‌واهی دهدات، واته له‌ناوبردنی کلیسا دیاره‌کان و ریخراوه مه‌سیحیه‌کانی تری جیهان. به‌لام نهمه به واتای له‌ناوبردنی هموو مه‌سیحیه‌کان له‌سهر زهوی نایه‌ت! چونکه کاتیک عیسیای مه‌سیح ده‌گه‌ریته‌وه، هیشتا مه‌سیحیه‌کان له‌سهر زهوی دهن.

(۳) مه‌سیحیه‌کان به‌ته‌نگانه‌ی گه‌وره‌که‌دا تیده‌په‌رن.

عیسای مه‌سیح (مه‌تتا ۲۴: ۳-۳۱) و پولسی نیراو (۲ سالونیکي ۱: ۵-۱۰؛ ۲: ۱-۸) و په‌ترؤس (۲ په‌ترؤس ۳: ۳-۱۳؛ پروانه ۱ په‌ترؤس ۱: ۶-۷) و یوحنا (ناشکراکردن ۱۳: ۵-۱۰، ۱۵-۱۸؛ ۱۴: ۱۴-۱۹)، هموویان به‌بی جیاوازی فی‌رمان ده‌کن که پیش گه‌رانه‌وه‌ی عیسیای مه‌سیح، هموو نه‌و مه‌سیحیه‌کانه‌ی له‌کوتایی زهماندا دهرین ده‌بیت به‌ناو ته‌نگانه‌ی مه‌زندا تیپه‌رن. هیچ شتیک به‌ناوی «به‌رزگردنه‌وه‌ی نه‌ینیی کلیسا» بوونی نییه که مه‌سیحیه‌کان پیش ده‌ستپیکردنی نه‌و ناخوشتیانه له‌سهر زهوی لادبات و رزگاریان بکات.

چونکه نه‌وه کاتیکي پر له ناخوشتی و ترس ده‌بیت، که له سهره‌تای دروستبوونی جیهانه‌وه تا نیستا وینه‌ی نه‌بووه و له داهاتویشدا چاوت پیی ناکه‌ویت (مه‌تتا ۲۴: ۲۱). مه‌سیحی دروژن و په‌یامبه‌ری دروژنی نایینه‌کانی تر په‌پیدا دهن و نیشانه و په‌رجووی (موعجزه‌ی) زور گه‌وره نه‌نجام دده‌ن تاوه‌کو هه‌ول بدن مه‌سیحیه‌کان هه‌لبخه‌له‌تین (مه‌تتا ۲۴: ۲۴).

(۴) به‌لام مه‌سیحیه‌ راسته‌قینه‌کان پیوست ناکات بترسن.

هه‌لبخه‌له‌تاندنی مه‌سیحیه‌ راسته‌قینه‌کان (نه‌وانه‌ی که به راستی دووباره له‌دایکبوونه‌ته‌وه) مه‌حاله (مه‌تتا ۲۴: ۲۴). مه‌سیحیه‌کان به‌سهر نه‌م جیهانه خراپه‌دا سهرده‌که‌ون، چونکه نه‌وان دووباره له‌دایکبوونه‌ته‌وه و خاوه‌ن باورن (۱ یوحنا ۵: ۴؛ ناشکراکردن ۱۷: ۱۴). په‌رومردگار به‌لیننی داوه و ده‌فهرمویت: «هه‌رگیز ده‌ستبه‌ردارت نابم و هه‌رگیز به‌ته‌نیا جیت ناهیلیم.» بویه نیمه به‌دنیایی و نازایه‌تییه‌وه ده‌لینن: «په‌رومردگار یاریده‌دمری منه و ناتترسم؛ مروّف ده‌توانیت چیم لی بکات؟» (عبرانییه‌کان ۱۳: ۵-۶). مه‌سیحیه‌کان تا کوتایی به‌جیگیری ده‌میننه‌وه (مه‌تتا ۲۴: ۱۳؛ روم ۱۱: ۲۰؛ ۱۴: ۴). نه‌و خودایه‌ی که کاریکی چاکی له دلی باورداران ده‌ستپیکردوه، به‌رده‌وام ده‌بیت له‌سهری و له کاتی گه‌رانه‌وه‌ی مه‌سیحدا به‌ته‌واوی و بیگه‌ردی کوتایی پی ده‌هینیت (فلیپی ۱: ۶). هیچ کهس و هیچ شتیک ناتوانیت مه‌سیحیه‌ دووباره له‌دایکبوومکان له‌ده‌ستی عیسیای مه‌سیح بر‌فینیت (یوحنا ۱۰: ۲۸-۳۰). عیسیای مه‌سیح ناهیلیت هیچ مه‌سیحیه‌کی راسته‌قینه له‌ناو بجیت و ون بیت (یوحنا ۱۸: ۹). هیچ کهس و هیچ هیژیک ناتوانیت نه‌وان له خوشه‌ویستی خودا جیا بکاته‌وه (روما ۸: ۳۷-۳۹). به‌لام نه‌و که‌سانه‌ی که ته‌نھا «به‌ناو مه‌سیحین» یان «به‌هوی کولتوروه مه‌سیحین»، به راستی دووباره له‌دایک نه‌بوونه‌ته‌وه (پروانه یوحنا ۳: ۸-۸) و له باورپی مه‌سیحی پاشگه‌ز دهنه‌وه (به یونانی: نه‌پوستاسیس) (۲ سالونیکي ۳: ۲).

(۵) ماوه‌ی ته‌نگانه‌که چنده؟

ماوه‌ی ته‌نگانه و چه‌وسانه‌وه به‌شیوه‌یه‌کی حه‌رفی و راسته‌وخو سئ سال و نیو ناخایه‌نیت، چونکه ژماره‌ی «۳.۵ روژ» (ناشکراکردن ۱۱: ۹-۱۲) ته‌نھا هیمايه بؤ «ماوه‌یه‌کی پر له ته‌نگانه» به‌بی نه‌وه‌ی ماوه‌که‌ی به‌وردی دیاری بکات. له‌گه‌ل نه‌ه‌شدا، عیسیای مه‌سیح فی‌رمان ده‌کات که «له‌به‌ر خاتری هه‌لبژیردراوان (واته مه‌سیحیه‌ دووباره له‌دایکبوومکان) نه‌و کاته (ماوه‌ی ته‌نگانه‌که) کورت ده‌کریته‌وه» (مه‌تتا ۲۴: ۲۲).

۳. دواين جهنگ دژ به مهسيحيهكان.

له كوتايي ئەم ماوه كورتهدا (تهنگانهي مهزن)، شهيتان بهرهو «چوار لاي زهوي» (كه هيمايه بۆ چوار قورژبنی زهوي) دمچيٽ بۆ ئەوهي گهلاني بيياوهر ههلبخه لهتينيٽ و كويان بكاتهوه بۆ نهجامداني دواين جهنگ له دژي مهسيح و مهسيحيهكان (كه به «پيروزمكان» هيمَا كراون) (ئاشكراکردن ۲۰: ۷-۹).

ئەم دواين جهنگه له چهند بهشيكي تری پهرتووكی پيروژيشدا وهسف كراوه (ئاشكراکردن ۱۶: ۱۲-۱۶؛ ۱۷: ۱۴؛ ۱۹: ۱۷-۱۹). پهرتووكی پيروژ ناوی هيج نهتهوهيهكي دياريكراو ناهيٽ، چونكه ناوی «گوگ و ماگوگ» (پروانه ههزقييل ۳۸: ۲، ۱۵-۱۶؛ ئاشكراکردن ۱۹: ۱۷) هيمايه بۆ «بيياوهرانی ههموو نهتهومكان» كه بوونهته دوزمني گهلي خودا، واته مهسيح و مهسيحيهكان (ئيشايا ۲۴: ۲۱؛ مهتا ۲۴: ۹؛ ئاشكراکردن ۱۹: ۱۸).
گهراوهي عيساي مهسيح كوتايي بهم دواين جهنگه و به ماوهي تهنگانهي مهزن دههيٽ؛ ههروهها كوتاييهكي بنهپهتي به دهسهلاتي شهيتان و مروفي بيياسا (دردمهكه) و پهيامبهره دروزنهكه دههيٽ (۲ سالونيكی ۲: ۸-۱۰؛ ئاشكراکردن ۱۹: ۱۱-۱۶، ۲۰-۲۱؛ ۲۰: ۹-۱۰).

و. دهرکهوتنی لهناکاوای عيسای مهسيح

۱. تهنها يهك جار عيسای مهسيح دهگهريتهوه (مهتا ۲۴: ۲۷-۳۱)

(۱) وشهکانی 'هاتن' و 'دهرکهوتن'.

ههم عيسا و ههم پؤلس وشهکانی 'هاتن' (يؤناني: parousia) (مهتا ۲۴: ۳۹؛ ۲ سالونيكی ۲: ۱) و 'دهرکهوتن' (يؤناني: apokalupsis) (لوقا ۱۷: ۳۰؛ ۲ سالونيكی ۱: ۷) بۆ ههمان رووداو بهكاردههيٽن!

(۲) گهراوهي له نموونهكاندا.

له نموونهكاندا (مهتا ۱۳: ۳۶-۴۳؛ ۲۵: ۱۰-۱۳؛ ۲۵: ۱۹) و له ههموو بهشه فيركردنهكاندا (مهتا ۱۶: ۲۷؛ ۲۴: ۳۰-۳۱؛ ۲۵: ۳۱-۳۲) گهراوهي عيساي مهسيح رووداويكي يهكجارهكي و گشتگيره^{۱۷}!

^{۱۷} ئينجيل فيري ئەوه ناکات كه مهسيح دوو جار دهگهريتهوه؛ واته ئەو بيروكهيهي كه پي دهورتيٽ «هاتنی مهسيح پيش بهرزکردنهوي كلّيسا» و پاشان «هاتنی مهسيح لهگهل كلّيسادا» بۆ دامهزاندنی ئەو شتهي كه پي دهورتيٽ «شانيشنی ناشتی ههزار ساله» له شاري ئورشليم له روژهلاتي ناوهراست (كه پي دهورتيٽ فيركاري بهشبهشکردن)، له ئينجيلدا بوونی نيه.

۲. گهراوهي مهسيح لهناکاو و چاوهروان نهکراو دهبيٽ، بهلام زور بينراو و بيستراو بۆ ههموو خهلك.

(۱) گهراوهي مهسيح لهناکاو و چاوهروان نهکراو دهبيٽ.

ئەم گهراوهيه وهك «دزيك له شهودا» دهبيٽ (۱ تيسالونيكی ۵: ۱-۲؛ كرادار ۱: ۷). هيج كهس كاترمير و پورژهكهي نازانيت و هيج كهسيش ناتوانيت پيشبيني بكات كهي روو دهيات (مهتا ۲۴: ۳۶، ۴۲). بيياوهرهكان له کاتي گهراوهي عيسادا ئاماده نابن (مهتا ۲۴: ۳۷-۴۱). ههريچنده پيوسته مهسيحيهكان ههميشه ئاماده بن، بهلام عيسا له کاتيكا ديٽ كه تهنانهت مهسيحيهكانيش چاوهرواني ناکهن (مهتا ۲۴: ۴۳-۴۴).

(۲) گهراوهي عيساي مهسيح بينراو دهبيٽ.

ئەم گهراوهيه وهك ههوره بروسكهيهك دهبيٽ كه له پورژهلاتهوه تا پورژئاوا له ئاسماندا دهرهوشيتهوه و له ههموو لايهكي زهوي دهبيٽ (مهتا ۲۴: ۲۷-۲۸). ههموو مروقهكاني سهز زهوي دهبين كه عيساي مهسيح لهسهز ههورهكان ديٽ (مهتا ۲۴: ۳۰؛ ئاشكراکردن ۱: ۷). ئەو پيک بهو شيويهيهي كه بهرهو ئاسمان بهرزبووهوه، به ههمان شيوهش دهگهريتهوه، واته «لهسهز ههورهكان» (كردار ۱: ۱۱).

(۳) گهراڻهوهی مهسیح بیستراو دهیبت.

ٺم گهراڻهوهی وهک دهنگی کهرناهیکی بههیز دهیبت. هه مو مروقهکان دهنگی بههیزی مهسیح دهیستن که وهک دهنگی سهروکی فریشتهیهکان و دهنگی کهرناهیکی زور بهرز وایه (مهتا ۲۴: ۳۱؛ ۱ سالونیکي ۴: ۱۶) و دهیبت هوی ٺوهی مردووان زیندوو ببنهوه (یوحنا ۵: ۲۸). لهو کاته، هه مو کهسیک یهکسه تیدمگات و دهنایت که عیسی مهسیح کییه.

(۴) گهراڻهوهی عیسی مهسیح لهگهل چندين نیشانهی زور گهوردا دهیبت.

مهسیح کوتایی بهو جهنگه دهیبت که شهیتان و هاوپهیمانکانی له درزی مهسیحیهکان بهرپایان کردوه؛ ٺویش به لهناوبردنیان له ریگهی ههناسهی دهمی و بیهیزکردنیان تنها به دهرکهوتنی (۲ سالونیکي ۲: ۸)، ههروهه بهو ٺاگرهی که له ٺاسمانهوه دیت و هه موویان لهناو دهبات (ٺاشکراکردن ۲۰: ۹). پاشان مهسیح هه موویان فری دداته ناو دوزمخهوه (ٺاشکراکردن ۱۹: ۲۰-۲۱، ۲۰: ۹-۱۰).

لهو کاته، بوومه له رزهیهکی زور گهوره روو ددات که دهیبت هوی جوولانی چپاکان و دوورگهکان له شوینی خویمان. ههروهه تنه ٺاسمانیهکان (وهک ٺهستیره و هه سارمکان) له ٺاسماندا وهک تومار دهیچرینهوه. بهم شیوهیه، ٺم جیهان و دروستکراوه کونانه نامین تاوهکو جیگهی خویمان چول بکن بو نوپکردنهوهی تهواوی هه موو شتهکان له لایهن خوداوه (مهتا ۲۴: ۲۹؛ عیبرانییهکان ۱: ۱۰-۱۲؛ ٺاشکراکردن ۶: ۱۲-۱۷؛ ۱۶: ۱۷-۱۷؛ ۲۱: ۲۰؛ ۱۱: ۲۱؛ ۱: ۱).

(۵) گهراڻهوهی مهسیح لهسه ههورمکان روو ددات.

له ٺاشکراکردنه هیمایهکانی پهیمانی کوندا هاتوه که «پهروردگار لهسه کیوی زمیتون دهردهکهویت و به قاچهکانی لی ددات و کیوهکه دهیبت به دووکه رتهوه» (زهکریا ۱۴: ۴-۵) ههروهه میخای پهیمبهر دهلیت: «پهروردگار له شوینی نیشته جیوونی خوی دیته دهری، دیته خواروه و بهسه بهرزاییهکانی زهویدا دهرات، چپاکان له ژیریدا دهوتینهوه و دولکان شفق دهن (پروانه رابهراڻ ۵: ۵) (میخا ۱: ۳-۴). وشهکانی وهک «دووکه رت بوون»، «پی نان» و «توانهوه» لیرهدا مه بهستیان واتایهکی هیمایه نهک راستهوخو و جهستی. کاتیک خودا بو دادگایکردنی دوزمن نریک دهیبت هوه، ریگهیهک بو رزگار بوونی گهلهکهی دهکاتهوه. له پیشبینهکانی پهیمانی کوندا به وردی باس نهکراوه که خودا چون ٺوه ٺهجام ددات. پیشبینهکهی زهکریا تنها وینهیهکی هیمایه دهربارهی هاتنی پهروردگار له کوتایی زهماندا (سهردهمی پهیمانی نوئی) بو رزگارکردنی گهلهکهی، و ٺهه زمانیکی خوازراوه نهک حهرفی.

بهلام له ژیر تیشکی روونی ٺاشکراکردنهکانی پهیمانی نویدا، عیسا دهفرمویت: «یهکسهروای تهنگانهی ٺو روژانه، خوړ تاریک دهیبت و مانگ تیشکی خوی نادات، ٺهستیرهکان له ٺاسمانهوه دهکهون و هیزهکانی ٺاسمان به توندی دهلهرزین» (مهتا ۲۴: ۲۹). عیسا له بینیکدا به یوحنا رادگهیهنیت: «بوومه له رزهیهکی گهوره رویدا، که له وهتهی مروق لهسه زهوی بووه وینهی نهبووه: بوومه له رزهیهکی ٺاوا گهوره» (ٺاشکراکردن ۱۶: ۱۸). خودا دهفرمویت: «جاریکی تر نهک تنها زهوی، بهلکو ٺاسمانیش دهلهرزینم.» ٺم دهستهوازی «جاریکی تر» ٺامارهی بو گورانی ٺو شتانهی که دههژین (واته دروستکراوهکانی جیهان)، تاوهکو تنها ٺو شتانهی که ناههژین به جیگیری بمیننهوه (عیبرانییهکان ۱۲: ۲۶-۲۷).

پیشبینهکهی زهکریا بهو مانایه نییه که عیسا له کاتی گهراڻهوهیدا راستهوخو دیته سه کیوی زمیتون؛ چونکه له کاتی بهرزبوونهوهی بو ٺاسمان، دوو فریشته وتیان: «ریک بهو شیوهیهی بینیتان عیسا بهرو ٺاسمان بهرزبووهوه تاوهکو ههوریک له بهر چاوان ونی کرد»، ٺو «به هه مان شیوهش» دهگه رتهوه (کردار ۱: ۹-۱۲). ٺو له ٺاسمانهوه بو ناو ههورمکانی ناو ههوا (ٺاسمان) دیته خواروه، نهک بو سه زهوی یان کیوی زمیتون. هه مو باوپردارانی عیسی مهسیح بهرو ناو ههورمکان بهرز دهکرتنهوه تاوهکو لهوی پیشوازی له پهروردگار بکن (۱ سالونیکي ۴: ۱۶-۱۷؛ مهتا ۲۴: ۳۱، ۴۰-۴۱؛ مهتا ۲۵: ۳۱-۳۲). هه لهوی لهناو ههورمکاندا دادگایی کوتایی ٺهجام ددریت (مهتا ۲۵: ۳۱-۴۶). له کاتی دادگایکردنی هه مو مروقهکان لهناو ههورمکاندا، گهردوون به دهنگی گهوره لهناو دهچیت و هه مو پیکهاتهکانی به ٺاگر دهسووتین و زهوی و هه رچی لهسه ریهتی ٺاشکرا دهن و نامین (۲ پهترؤس ۳: ۱۰)، تاوهکو جیگهی خویمان چول بکن بو ٺاسمانیکی نوئی و زهوییهکی نوئی. (۲ پهترؤس ۳: ۱۳).

۳. لەو تاكە رۆژەى كە مەسیح تئیدا دەكەرىتەوه، چوار رووداوى زۆر كرنك روو دەمدن:

- (۱) زیندوو بوونەوهى هەموو ئەو كەسانەى كە پێشتر مردوون، هەروەها گۆرانى ئەو مەسیحییانەى كە هیشتا لەسەر زهوى ماون و دەژین.
- (۲) بەرزكردنەوهى كلیسا (كۆمەڵەى باوەرداەان) بۆ ناو ئاسمان تاو مكو پیشوازی له عیساى مەسیح بكەن.
- (۳) دادگایى (حوكومدانى) كۆتایى هەموو مرۆڤەكان.
- (۴) نوێكردنەوهى هەموو شتەكان.

ز. رووداوى یەكەم

هەستانەوهى هەموو ئەوانەى مردبوون

و گۆرانكارى مەسیحییانى هیشتا لەسەر زهوى دەژین

۱. عیساى مەسیح یەكەم كەسە كە له نیو مردوان هەستایەوه.

له میژووى رزگاریدا، چەندین كەس له ناو مردووان هەستێرانەوه (۲ پاشایان ۴: ۳۲-۳۵؛ مەتتا ۱۱: ۵؛ لوقا ۷: ۱۴-۱۵؛ لوقا ۸: ۵۳-۵۵؛ یوحنا ۱۱: ۳۸-۴۴؛ مەتتا ۲۷: ۵۱-۵۳؛ كردار ۹: ۳۶-۴۲؛ كردار ۲۰: ۸-۱۱)، بەلام دواتر هەموویان دووبارە مردنەوه! تەنها كەس كە تا ئێستا له تەواوى میژووى مرۆڤایەتیدا بە جەستەیهكى نەمر و پیر له شكۆمەندییهوه له ناو مردووان هەستاییتەوه، عیساى مەسیحی پەروردگارە. بۆیه به عیساى مەسیح دەوتریت «نۆبەرەى نیو مردووان» (كۆلۆسى ۱: ۱۸).

وهك چۆن هەمووان له ئادەمدا دەمرن، به هەمان شیوهش هەمووان له مەسیحدا زیندوو دەكرێنەوه. بەلام هەركەسە و بەپێى نۆرەى خۆى: مەسیح وهك نۆبەرە (۲۰۰۰ سال پێش ئێستا)، پاشان ئەوانەى هى مەسیحن، له كاتى گەرانەوهیدا. دواى ئەوه كۆتایى (رێكخستنى جیهان) دیت (۱ كۆرنتۆس ۱۵: ۲۲-۲۴).

۲. یەكگرتنەوهى رۆح و جەستەى پیر له شكۆمەندى له كاتى زیندوو بوونەوهدا

كاتێك مەسیحییەكان له ناو مردووان زیندوو دەبنەوه، رۆحە پیر له شكۆمەندییهكەیان له گەل جەستە پیر له شكۆمەندییهكەیاندا یەك دەگرێتەوه و دەبنەوه به یەكەیهكى نەمر. وهك له ئینجیلا له بارەى كچیکەوه هاتوووه كه زیندوو بووهوه: «رۆحەكەى گەرایهوه (بۆ ناو جەستەى) و یەكسەر هەستایهوه» (بروانه لوقا ۸: ۵۵).

ئەو مەسیحییەى كه زیندوو دەبیتەوه، رۆح و جەستەیهكى بێگەرد و تەواوى دەبیت، رێك وهك شیوهى مرۆی مەسیح دواى هەستانەوهى. ئەمەش بە مانایهیه كه مەسیحییەكان له كاتى گەرانەوهى مەسیحدا، له لایەنى رۆحى و جەستەیییهوه به تەواوى و به بێگەردى له لایەن رۆحى پیرۆزهوه رینمایى دەكرین و بەپێى ویستى رۆح دەژین (۱ كۆرنتۆس ۱۵: ۴۵-۵۰). خودا مەسیحییەكان بۆ ئەم داهاوووه پیر له شكۆمەندییه ئاماده دهكات؛ ئەویش بهوهى كه هەر له ئێستاوه رۆحى پیرۆزى پێ بەخشىوون وهك «مۆر و دنیاییهك» كه گەرەنتى ئەوه دهكات كه ئەم گۆرانكارىیه بێگومان روو دەدات (۲ كۆرنتۆس ۱: ۲۲؛ ۵: ۵).

جەستەى هەستانەوه به «بالەخانەیهكى خودایى» و «مالێكى هەتا هەتایى له ئاسمان كه به دەستى مرۆڤ دروست نەكراوه» ناو دەبریت (۲ كۆرنتۆس ۵: ۱). ئەمە واتە جەستەى هەستانەوهى مەسیحى له لایەن دایك و باوكى مرۆییهوه دروست ناییت، بەلكو تەنها له لایەن خوداوه بنیاد دەنریت. ئەم جەستە نەمره نوێیه، جەستە فانى و كۆنەكه قووت دەدات. جەستە نوێیهكه بەسەر جەستە كۆنەكهدا دەپۆشريت، رێك وهك ئەوهى قەمسەلهیهك یان جلیكى سەر هوه بەسەر جلهكانى (۲ كۆرنتۆس ۵: ۲-۴) ژێر هودا بپۆشیت.

جەستەى هەستانەوه دروستكراویكى تەواو نوێ نییه كه له هیچیهوه دروست كرايیت، بەلكو خودى جەستە فانییه بنەرەتییهكهیه كه پۆشته كراوه و به تەواوى نوێ كراوتهوه! ئەم جەستەیه رێك هاوشیوهى جەستە پیر له شكۆمەندییهكهى

عیسای مەسیح دەبیت (فلیپی ۳: ۲۰-۲۱). جەستەیهکی «نەمر»، «پەر لە شکۆمەندی»، «بەهیز» و «رۆحی» دەبیت (کۆرنتۆس ۱: ۴۲-۴۴).

۳. یەكەم و دووم هەستانەوه له ئینجیل بە پێی نووسینی یۆحەنا.

عیسا دەرپارەوی دوو هەستانەوه له ئینجیلی یۆحەنادا دەدوێت.

(۱) پێش گەرانەوه: یەكەم هەستانەوه (پووداویکی رۆحانی)

دووبارە لەدایکبوونەوهی مەسیحییەکان بریتییە لە نوێبوونەوهی رۆحی مەرووی ئەوان کاتیک باوەر بە مژدەیی ئینجیل دەهێن. ئەم پووداوه له تەواوی سەردەمی پەیمانێ نوێدا و پێش گەرانەوهی مەسیح پوو دەدات: «بە راستی، بە راستی پێنان دەلێم: کاتیک دیت و ئیستا ئەو کاتێ، که مردووێکان دەنگی کۆری خودا دەبێستن و ئەوانەشی دەبێستن، دەرژین» (یۆحەنا ۵: ۲۴-۲۵). لێرەدا مەبەست ئەوێه که رۆحی مردووی ئەوان (دەروونیان) (ئەفەسۆس ۲: ۱) زیندوو دەکرێتەوه (ئەفەسۆس ۲: ۵)، واتە دووبارە لەدایک دەبێتەوه (یۆحەنا ۱: ۱۲-۱۳؛ ۳: ۳-۸).

(۲) زیندوو بوونەوهی جەستەیی له کاتی گەرانەوهی مەسیحدا

له کاتی گەرانەوهی مەسیحدا: دووم زیندوو بوونەوه (که پووداویکی جەستەیی) بۆ مەسیحییەکان، بریتییە لە زیندوو بوونەوهی جەستە مەروویەکیان له کاتی گەرانەوهی عیسای مەسیحدا. «کاتیک دیت که هەموو ئەوانەیی لهناو گۆرەکانان، دەنگی ئەو دەبێستن و دینە دەری: ئەوانەیی کاری چاکیان کردوو، بۆ زیندوو بوونەوهی ژیان، بەلام ئەوانەیی کاری خراپیان کردوو، بۆ زیندوو بوونەوهی سزادان» (یۆحەنا ۵: ۲۸-۲۹). ئەم بەشەیی ئینجیل باس له زیندوو بوونەوهی جەستەیی هەموو مەرووقەکان دەکات له کاتی گەرانەوهی مەسیحدا، هەروەها باس له دادگایی کۆتایی دەکات. هەم زیندوو بوونەوهی رۆحی و هەم زیندوو بوونەوهی جەستەیی، پووداوی راستەقینە و بێگومانن له ژیانێ مەسیحییەکاندا!

۴. یەكەم و دووم هەستانەوه له پەرتووکی ئاشکراکردن.

به هەمان شێوه، عیسا له پەرتووکی ئاشکراکردن باس له «یەكەم زیندوو بوونەوه» (بۆ هەموو مەسیحییەکان) و «دووم مردن» (بۆ هەموو ئەوانەیی مەسیحی نین) دەکات (ئاشکراکردن ۲۰: ۴-۶). هەردووکیان پووداوی رۆحین. هەروەها مەسیح ئاماژە بە «یەكەم مردن» و «دووم زیندوو بوونەوه» دەکات بۆ هەموو مەرووقەکان، که هەردووکیان پووداوی جەستەیین.

ئینجیل فییری ئەوه ناکات که دوو زیندوو بوونەوهی جەستەیی لهناو مردوواندا هەبێت، بەلکو تەنها یەك زیندوو بوونەوهی جەستەیی بۆ هەموو مەرووقەکان له کاتی گەرانەوهی مەسیحدا پوو دەدات (یۆحەنا ۵: ۲۸-۲۹؛ کردار ۲۴: ۱۵؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۱۲-۱۳).

ئاشکراکردن ۲۰: ۴-۶ شێوازیکی ئەدەبییە (که پێی دەوتریت ریزبەندی ئاویێهیی یان کیازم) ۱۸!

<p>دوای گەرانەوه</p> <p>دووم زیندوو بوونەوه (جەستەیی)</p> <p>↓</p> <p>دووم مردن (رۆحی)</p>	<p>X</p>	<p>پێش گەرانەوه</p> <p>یەكەم هەستانەوه (رۆحی)</p> <p>↓</p> <p>یەكەم مردن (جەستەیی)</p>
--	----------	--

«یەكەم زیندوو بوونەوه» و «مردنی دووم» دەرپینگەلیکی هێمایین (خوازاوان) بۆ پووداوه راستەقینە و حەرفییەکان: ژیانێ رۆحیی هەتاهەتایی تەنها بۆ باوەرداران به مەسیح له ئاسماندا، و مردنی رۆحیی هەتاهەتایی تەنها بۆ بێباوەرداران له جەهەنمدا! «مردنی یەكەم» و «زیندوو بوونەوهی دووم» دەرپینگەلیکی حەرفین بۆ پووداوه راستەقینەکان: مردنی جەستەیی کاتی بۆ هەموو مەرووقەکان، و زیندوو بوونەوهی جەستەیی هەتاهەتایی تەنها بۆ باوەرداران به مەسیح!

(۱) پېش گەرانەوہی عیسای مەسیح، تەنھا ئەو مەسیحییانەہی کە مردوون دەگوازیئەوہ بۆ ئاسمان (ئاشکراکردن ۲۰: ۶-۴؛ بڕوانە ئاشکراکردن ۶: ۱۱-۹؛ عیبرانییەکان ۱۲: ۲۳-۲۲).

(۲) و دواى گەرانەوہی عیسای مەسیح، تەنھا نامەسیحییەکان فریدەدرینە ناو جەھەنمەوہ (مەتا ۲۵: ۴۶). «بەلام سەبارەت بە... بېباوەران... بەشى ئەوان لەو دەریاچەیدە دەبیت کە بە ئاگر و گوگرد دەسووتیت. ئەمە مردنی دووہمە» (ئاشکراکردن ۲۱: ۸). «ئەوہی سەرکەوتوو بیت، بېگومان مردنی دووہم هیچ زیانیکی پى ناگەيەنیت» (ئاشکراکردن ۲: ۱۱).

(۱) پېش گەرانەوہ: یەكەم مردن (روداویکی جەستەیی)

(لەم بەشە پەرتووکییەدا ئاماژەى پیکراوہ) ئاماژە بە تاکە مردنی جەستەیی ھەم مەسیحی و ھەم نامەسیحی دەکات. کاتیک مەژۆ دەمریت، جەستەى مەژۆیەکەى لە رۆحی مەژۆیەکەى جیا دەبیتەوہ (ژیرمەندی ۱۲: ۷). «گوشت و خوین ناتوان ببنە میراتگری شانشینی» (۱ کۆرنتۆس ۱۵: ۵۰). بۆیە جەستەى فانیى ئیستا دەبیت بمریت!

(۲) پېش گەرانەوہ: یەكەم زیندوووبوونەوہ (روداویکی رۆحانی)

دەربەرینیکی ھیماییە بۆ روداویکی حەرفی و راستەقینە، واتە نەك زیندوووبوونەوہی جەستە، بەلكو زیندوووبوونەوہی رۆح (گیان) تەنھا بۆ مەسیحییەکان (ئاشکراکردن ۲۰: ۴). دەربەرینیکی ھیماییە بۆ گواستنەوہی رۆحی مەسیحی مردوو لەسەر زەوی بۆ بەردەم ئامادەبوونی خودا/مەسیح لە ئاسماندا (بڕوانە لۆقا ۱۶: ۲۲؛ لۆقا ۲۳: ۴۳؛ ۲ کۆرنتۆس ۵: ۱، ۸؛ فیلپى ۱: ۲۳؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۴). ئەم روداوە بە دووبارەبوونەوہ لە بەدریژایی ھەموو ماوەى ئیوان یەكەم ھاتنى مەسیح و گەرانەوہی روو دەدات.

بەدریژایی ھەموو سەردەمی پەیمانى نوێ (ھیما: ۱۰۰۰ سال)، کاتیک مەسیحییەکان دەمرن، «رۆحیان بۆ ھەمیشە دەربیت» (بە یونانی: ezésan)، واتە بۆ بەردەم ئامادەبوونی مەسیح دەگوازیئەوہ. ئەمە بە ھیماییانە «یەكەم زیندوووبوونەوہ» ناو دەبریت. ئەمە زیندوووبوونەوہی جەستەیی نییە، بەلكو زیندوووبوونەوہی رۆحانییە.

بەدریژایی ھەموو سەردەمی پەیمانى نوێ (ھیما: ۱۰۰۰ سال)، کاتیک نامەسیحییەکان دەمرن، «رۆحیان نازیبیت» (واتە بۆ بەردەم ئامادەبوونی مەسیح ناچن)، «ھەتا ئەو ۱۰۰۰ سالە ھیماییە تەواو دەبیت». ئەوان بۆ ئاسمان نەگوازیئەوہ، بەلكو لە جەھەنەم دەمێننەوہ ھەتا گەرانەوہی مەسیح (بڕوانە مەرقۆس ۸: ۳۴-۳۸؛ ۹: ۴۳-۴۸؛ لۆقا ۱۶: ۲۳؛ ۲ پەترۆس ۲: ۹؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۵ و مەتا ۲۵: ۳۱-۳۳).

ووشە یونانییەکە (ئاوریست) بە مانای «مەژۆکان بۆ یەكجار و بۆ ھەمیشە دەژین» دیت، ئەمەش ئاماژەى بۆ ژيانى رۆحی راستەقینەیان لە شکۆمەندی ئاسماندا لە دواى مردنی جەستەیان. رۆح یان گیانى مەژۆی ئەوان لە جەستە مردوو مەکەى سەر زەویەوہ «دەگوازیئەوہ» بۆ ناو ئامادەبوونی مەسیح لە ئاسماندا (ژیرمەندی ۱۲: ۷، لۆقا ۱۶: ۲۲، فیلپى ۱: ۲۲)!

وشەى یونانیى «ژیان» ھەمان مانای ھەیە لەم شوینانەدا (گەرانەوہ بۆ لای خودا):

(۱) لۆقا ۲۰: ۳۷-۳۸. پېش ھاتنى مەسیح، باپیرە گەورەکان ئیبراھیم، ئیسحاق و یاقووب پېشتر لەلای خودا دەژیان. خودا خودای مردووان (جەستەیی) نییە، بەلكو خودای زیندوووانە (رۆحانی)یە.

(۲) یۆحەنا ۱۱: ۲۵. دواى یەكەم ھاتنى مەسیح، مەسیحییەکان بېگومان دەست بە ژيان دەکەن، واتە رۆح/گیانیاں بۆ ئاسمان دەگوازیئەوہ.

(۳) ۱ سالۆنیکی ۵: ۱۰. لە کاتى گەرانەوہی مەسیحدا ئیمە (مەسیحییەکان)، «ئەگەر بەخەبەر نین یاخود نووستوو، لەگەڵ مەسیح دەژین».

^{۱۸} لە شیوازی ئەدەبیی کێزما، دەستەواژەى دووہم پێچەوانەى ریزبەندی دەستەواژەى یەكەمە.

(۳) له کاتی گهړانه وودا: دووم زیندووبوونه وه (به تاییبه تی جهسته یی به لام ههروه ها رۆحانیش)

ئامارمیه بۆ تاقه زیندووبوونه وهی هاوکاتی جهسته یی هه م مه سیحیه کان و هه م نامه سیحیه کان له کاتی (تاقه) گهړانه وهی مه سیحدا (یۆحه نا ۵: ۲۸-۲۹؛ کردار ۲۴: ۱۵؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۱۲، ۱۳-۱۴). «چونکه ده بیته ئه م (سروشته) فانییه نه مری بیوشیته و ئه م (جهسته) مردوه ش نه مری بیوشیته» (۱ کورنسسوس ۱۵: ۵۳).

(۱) گهړاندنه وهی رۆحه کان. له کاتی گهړانه وهی مه سیحدا، خودا رۆحی مرویی ئه و مه سیحیه کانیه که له عیسادا خه وتوون (مردوون)، له گه ل مه سیح له ئاسمانه وه ده یینیته وه (۱ تیسالونیکی ۴: ۱۴).

(۲) یه کگرتنه وه له گه ل جهسته کان. رۆحه مروییه شکومه نده کانیا ن (۱ یۆحه نا ۳: ۲) یه کسه ر له گه ل جهسته مروییه شکومه نده کانیا ندا (فیلیپی ۳: ۲۱) یه کده گرنه وه و ده بنه یه که یه کی نه فه وتا و (نه مری). «رۆحه که ی گهړایه وه و یه کسه ر هه ستایه وه...» (لوقا ۸: ۵۵). گهړانه وهی رۆح بۆ نا و جهسته بریتییه له زیندووبوونه وه.

(۳) گۆرانی ته واوتی. گهړانه وهی مه سیح به ته واوی مه سیحیه کان ده گۆریت. ئه و جهسته فانی و رۆحه ناته واوانه ی ئه و مه سیحیه کانیه که له کاتی گهړانه وهی عیسای مه سیحدا هیشتا له سه ر زه وی ده ژین، له کاتی زیندووبوونه وهی مردوواندا له چاوتروکانیکدا ده گۆردین. «خودا مه سیحیه کانیه هه لێژاردوه و پیشوخته دیاری کردوون تا وه کو هاوشیوه ی وینه ی مه سیح بن» (رۆما ۸: ۲۹؛ ئه فه سوس ۱: ۴). «چونکه ده بیته ئه م (سروشته) فانییه نه مری بیوشیته و ئه م (جهسته) مردوه ش نه مری بیوشیته» (۱ کورنسسوس ۱۵: ۵۱-۵۳). هه مو مه سیحیه کان ده بنه هاوشیوه ی رۆحه مروییه شکومه نده که (۱ یۆحه نا ۳: ۲) و جهسته ی شکومه نده ی زیندووبوونه وهی (فیلیپی ۳: ۲۱) عیسای مه سیح! ئه و مه سیحیه کانیه له مردن زیندو و ده بنه وه، له رۆح و جهسته دا ده بنه هاوشیوه ی ته واوی مه سیحی زیندووبووه وه (رۆما ۸: ۲۹؛ عیبرانییه کان ۹: ۲۸؛ ۱۲: ۲۳؛ ۲ په ترۆس ۱: ۴؛ ۱ یۆحه نا ۳: ۲).

(۴) زیندووبوونه وه پێش به رزکردنه وه. جهسته ی مرویی مه سیحیه کان سه ره تا (واته پێش به رزکردنه وه بۆ نا و هه ورمان) له نا و مردووان زیندو و ده بنه وه (۱ سالونیکی ۴: ۱۶؛ کۆلوسی ۳: ۴).

(۵) له کاتی گهړانه وهی مه سیحدا، سیسته می کۆنی جیهان به سه رده چیت. ئه مه به و مانایه یه که مه سیحیه کان به ته واوی و به بیگه ردی له لایه ن رۆحی پیروزی خودا وه رینمایه ده کرین و به و سیوه یه ده ژین که رۆحی پیروژ ده یه ویت (۱ کورنسسوس ۱۴: ۴۵-۵۰، پروانه گه لاتیا ۵: ۱۶، ۱۸، ۲۵). پێش گهړانه وه، خودا مه سیحیه کان بۆ ئه م داها توه پر له شکومه ندیه ئاماده ده کات؛ ئه ویش به وهی که هه ر له ئیستا وه رۆحی پیروژیا ن پێ ده به خشیته وه ک «گه رهنتییه ک» (یان مۆر و دلنیا ییه ک) که گه رهنتی ئه وه ده کات که ئه م گۆرانی کاریه به دلنیا ییه وه روو ده دات (۲ کورنسسوس ۱: ۲۲ و ۲ کورنسسوس ۵: ۵)! هه م زیندووبوونه وهی رۆحی و هه م زیندووبوونه وهی جهسته یی رووداوی راسته قینه و حه رفین! داوی گهړانه وهی مه سیح، چیت گونا نه نامینیت (۱ کورنسسوس ۱۵: ۵۶-۵۷)، نه مردن، نه شیوه ن، نه هاوار و نه هیچ ئازاریک نامینیت. هیچ شتی که به ناوی «پاشایه تی هه زار ساله ی ئاشتی» داوی گهړانه وه نییه! ئه و شته کۆنا نه (سیسته می کۆنی جیهان) ئه و کاته به سه رچوون (ئاشکراکردن ۲۱: ۴)!

(۴) له کاتی گهړانه وودا: مردنی دووم (که به پله ی یه که م رووداویکی رۆحیه، به لام جهسته یی شه)

گوزارشتیکی خوازراوه (هیما ییه) بۆ رووداویکی راسته قینه. ئه مه ئاماره بۆ مردنی جهسته یی سه ر زه وی ناکات (چونکه ئه وه له رابردوودا له کاتی مردنی یه که مدا روویدا وه)، به لکو ئامارمیه بۆ تاقه مردنی هه تا هتایی رۆح و جهسته ی نامه سیحیه کان. واته ئامارمیه بۆ گواستنه وهی رۆح (گیان) و جهسته ی (لوقا ۱۶: ۲۳) مروقی بیرو و نا فه رمان (ناپیروژ و ناراستو دروست) له رۆژی داویننی دادگاییدا بۆ نا و جهه نه م (هیما که ی): «ئه و گۆمه ی به ناگر و کبریت ده سووتیت» (مه تا ۱۰: ۲۸، ئاشکراکردن ۱۱: ۲، ئاشکراکردن ۲۰: ۶، ۱۴، ئاشکراکردن ۲۱: ۸).

لهكاتيكدان ئاشكراردن ۲۰: ۴-۶ باس له زیندووبوونهوهی مسیحییهکان و نامهسیحییهکان دهکات، بهلام ۱ تیسالونیکی ۴: ۱۳-۱۸ و ۱ تیسالونیکی ۵: ۱-۱۱ و ۱ کورنوس ۱۵ تهنه باس له زیندووبوونهوهی مسیحییهکان دهکات، نهک زیندووبوونهوهی نامهسیحییهکان. بهلام ئەمه بهو واتایه نییه که نامهسیحییهکان پیکهوه (هاوکات) لهگهڵ مهسیحییهکان له مردنی جهستهیی زیندوو نابنهوه (یوحنا ۵: ۲۸-۲۹؛ کردار ۲۴: ۱۵).

ح. رووداوی دووهم: بهرزکردنهوهی کلّیسا بۆ پیشوازیکردنی عیسی مسیح

۱. دواي زیندووبوونهوهی جهستهیی و گۆرانی مسیحییه زیندووهکان، تهنه نامهسیحییهکان بۆ ناو ههورهکان بهرز دهکرینهوه بۆ پیشوازیکردنی عیسی مسیح (مهتا ۲۴: ۴۱، ۴۰، ۳۱؛ بروانه لوقا ۱۶: ۲۲).

(۱) بهرزکردنهوه.

مهسیحییهکان و نامهسیحییهکان هاوکات لهناو مردووان زیندوو دهبنهوه (یوحنا ۵: ۲۸-۲۹). فریشتهکان سههرتا ئەو مهسیحییهکانی که لهناو مردووان زیندوو بوونهتوه و ئەو مهسیحییهکانی که له کاتی گهڕانهوهدا گۆردران (۱ کورنتوس ۱۵: ۵۲)، کۆیان دهکهنهوه (مهتا ۲۴: ۳۱) و پاشان پیکهوه «به توندی بهرزیان دهکهنهوه» (به یونانی: harpazó) «بۆ دیداریک لهگهڵ پهروهردگار له ناو ههوادا (له ئاسماندا)» (۱ سالونیکی ۴: ۱۶-۱۷) بۆ ئەوهی شکۆمندی و ستایشی بکهن (۲ سالونیکی ۱: ۱۰). مهسیحییهکان «دهبرین» بهلام ئەوانی تر «بهجیدههیترین» (مهتا ۲۴: ۴۰، ۳۱-۴۱). ئەم بهرزکردنهوهی کلّیسا نه ۳، ۵ سال و نه ۷ سال پیش گهڕانهوهی مسیح، بهلکو له کاتی گهڕانهوهی مسیحدا روو دهدات! له پهرتووکی پیروژدا ههموو ئەم مهسیحییهکان به «مهڕهکانی مسیح» (مهتا ۲۵: ۳۳)، «گهنهکهی» (مهتا ۳: ۱۲)، «تۆوه چاکهکه»، «رۆڵهکانی شانشینهکه» یان «راستدورستهکان» (مهتا ۱۳: ۳۶-۴۳) ناوی بردوون. بۆیه تهنه نامهسیحییهکان له کاتی گهڕانهوهی عیسی مسیحدا له ناو ئاسماندا پیشوازی لێ دهکهن!

(۲) دهستهواژهی «دیدار».

وشه یونانییهکانی «eis apantésin» ئاماژهن بهو نهڕیتهی خهڵک له شوینی نیشتهجیبوونیان دهردهچوون بۆ پیشوازیکردنی کهسیکی گرنگ و پاشان پیکهوه لهگهڵی دهگهڕانهوه بۆ شوینی نیشتهجیبوونیان (بروانه کردار ۲۸: ۱۵؛ مهتا ۱۰: ۲۵).

(۱) مهتا ۲۵: ۶ «له نیومهشهودا هاوار کرا: ئەوا زاوا هات، بهرو پیری بچن!» ئایهتی ۱۰ دهلیت: «کاتیک رۆیشتن بۆ کرینی زهیتکه، زاوا هات؛ ئەوانهیی ئاماده بوون لهگهڵیدا چوونه ژوورمهوه بۆ ئاههنگی هاوسهگریریهکه و دهراکه داخرا.» ئەم گوزارشتانه ئاماژهن بۆ گهڕانهوهی عیسی مسیح که کتوپر و لهناکاو روو دهدات، ههروهها ئاماژهن بۆ ئەو کهسانهیی که دهچن بۆ پیشوازی لیکردنی. کهسانی تر بهشداری لهم پیشوازییهدا ناکهن (بروانه مهتا ۲۴: ۴۰-۴۱) و ههروهها بهشداری له ئاههنگی هاوسهگریریی دواي ئەویشدا ناکهن.

(۲) له کردار ۲۸: ۱۵ وشهکانی «eis apantésin» ئەم دهرپرینه بۆ ئەو باوهردارانه بهکارهاتوه که له رۆماوه هاتنه دهری بۆ بینین و پیشوازی کردنی پۆلس، پیش ئەوهی ههموویان پیکهوه بگهڕینهوه بۆ رۆما.

(۳) له ۱ سالونیکی ۴: ۱۶-۱۷ وشهکانی «eis apantésin» ئەم دهرپرینه بۆ ئەو باوهردارانه بهکارهاتوه که سههرتا له ناو مردووان زیندوو دهبنهوه و پاشان له زهویییه کۆنهکهوه بهرز دهکرینهوه (دهرفیترین، راپیچ دهکرین) تاوهکو له کاتی گهڕانهوهی عیسادا لهناو ههورهکاندا پیشوازی لێ بکهن، شکۆمندی پێ ببهخشن و سهرسامی خۆیان بۆ مسیح دهربهرن (۲ تیسالونیکی ۱: ۷-۱۰). ئەوان لهم تاقه رۆژی سزادانهدا دادگایی دهکرین (مهتا ۲۵: ۳۱-۳۳)، هاوکات لهگهڵ دادگایی کردنی زهویییه

کۆنەکه و سیستەمی کۆنی جیهان (مەتتا ۲۴: ۲۹-۳۱؛ رۆما ۸: ۱۹-۲۳؛ ۲ پەترۆس ۳: ۱۰-۱۳؛ بڕوانە ئاشکراکردن ۶: ۱۲-۱۷؛ ۱۶: ۱۷-۲۱؛ ۲۰: ۱۱). دواى دادگایى کۆتایى، ئەوان لەگەڵ مەسیحدا (وەک ئۆرشەلیمی نوێ) دینە خوارەوه، ئەمجارەیان بۆ سەر زەوییه نوێیهکه، تاوەکو بۆ هەمیشە لەسەر زەوییه نوێیهکه (ئاشکراکردن ۲۱: ۱-۲) لەگەڵ مەسیحدا بژین (۱ تیسالۆنیکی ۴: ۱۸؛ ۵: ۱۰؛ ئاشکراکردن ۲۱: ۳-۵)!

(۳) شکۆمەندی و سەرسامى.

عیسای مەسیح بۆ هەمیشە شکۆمەند دەکریت لە ناو پیرۆزکراواندا (ئەو مروّفانەى که له لایەن خداوه جیاکراونەتەوه). ئەوان تاييه تەمەندییه کەسییهکان و کەسایهتیی مەسیح بە تەواوی لە خۆدەگرن (بڕوانە ۲ کۆرنسۆس ۳: ۱۸).

خودا بە شادییهوه به تۆ دلخۆش دەبیت... ئەو به هاواری خۆشییهوه به تۆ شاد دەبیت» (زەفەنیا ۳: ۱۷؛ بڕوانە ئیشایا « ۴۹: ۳). ئەو خۆی شکۆمەند دەکات لە عیسای مەسیحدا لە کاتی بوونی به مروّف، زیندوو بوونەوه، بەرزبوونەوهی بۆ ئاسمان و دانیشتنی لەسەر تەختی پاشایهتی (ئیشایا ۴۴: ۲۳؛ ۴۹: ۳؛ ئاشکراکردن ۵: ۱-۱۴).

ئەو دووبارە خۆی شکۆمەند دەکاتەوه (لەکاتی داها توودا) (یۆحەنا ۱۲: ۲۸) لە عیسای مەسیحدا لەکاتی گەرانەوهیدا! عیسای مەسیح بۆ هەمیشە به سەرسامییهوه ستایش دەکریت لە ناو ئەو مروّفانەى که باوەر دەهێنن (۲ سالۆنیکی ۱: ۱۰) تەنها مەسیحییهکان ستایشیدمەکن و دواى دادگایى کۆتایى، لەگەڵ مەسیحدا بۆ سەر زەوییه نوێیهکه دەگەڕێنەوه.

۲. دواتر له هه‌مان رۆژدا، نامه‌سیحییه‌کان بۆ به‌رده‌م تەختی مەسیح له ناو ئاسماندا کۆدەکرێنەوه بۆ دادگایى کۆتایى (مەتتا ۲۴: ۴۰-۴۱).

بیبڕوایان و نامه‌سیحییه‌کان «جیدەهێلرین» (بڕوانە مەتتا ۲۴: ۴۰، ۴۱) تاوەکو سەرمتا سەیری گۆرانکارییه ترسناکه‌کانی سەر زەوی و تەنه ئاسمانییه‌کان بکەن (ئاشکراکردن ۶: ۱۲-۱۷). ئەوان هیچ بەشیکیان ناییت له پیشوازی کردن و شکۆمەند کردنی مەسیحدا. دواتر له هه‌مان کۆتا رۆژی گەرانەوه‌دا، ئەوان له لایەن فریشتەکانه‌وه بۆ به‌رده‌م تەختی دادوهری مەسیح له هه‌وادا راپیچ دەکرین بۆ تاقه دادگایى کۆتایى و هاوکات (مەتتا ۲۴: ۴۰، ۴۱؛ بڕوانە مەتتا ۲۵: ۳۱-۳۳؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۱۱-۱۲)! ئەوان فریدەدرینه‌ ناو فرنی ناگرینه‌وه (مەتتا ۱۳: ۴۰-۴۲، ۴۸؛ مەتتا ۲۵: ۳۳-۳۲).

له پەرتووکی پیرۆژدا، هه‌موو بیبڕوایان و نامه‌سیحییه‌کان به «مەرەکان» (مەتتا ۲۵: ۳۳)، «کا» (مەتتا ۳: ۱۲)، «زیرانه»، «پۆله‌کانی به‌دکار» یان «ئەو مروّفانەى کۆسپن و بییاسایی دەکەن» (مەتتا ۱۳: ۳۶-۴۳) ناو دەبرین.

ط. رۆوداوی سییه‌م: دادگایى کۆتایى هه‌موو مروّفه‌کان

(۱) تەنها یه‌ک رۆژی دادگایى کۆتایى له ناو ئاسماندا.

(۱) تەنها یه‌ک تاقه رۆژی دادگایى کۆتایى له هه‌وادا.

له تاکه گەرانەوهی عیسای مەسیحدا تەنها یه‌ک زیندوو بوونەوه له‌ناو مردووان دەبیت (کردار ۲۴: ۱۵؛ یۆحەنا ۵: ۲۸-۲۹). دواى ئەوهش تەنها یه‌ک دادگایى کۆتایى بۆ هه‌موو ئەو مروّفانەى که له میژوودا ژیاون (مەتتا ۳: ۱۲؛ ۱۳: ۴۰، ۴۳-۴۴؛ ۲۴: ۳۹-۴۲؛ ۲۵: ۳۱-۳۶؛ لۆقا ۱۷: ۳۴-۳۰، ۳۵).

هەر سێ ناوی خوارەوه بۆ «تەختەکه» نامازە بۆ هه‌مان رۆژی دادگایى دەکەن!

(۱) دادگایى کۆتایى هه‌م مەسیحییه‌کان و هه‌م نامه‌سیحییه‌کان له‌به‌رده‌م «تەختی دادگایى مەسیح» (۲) کۆرنسۆس ۵: ۱۰).

(۲) دادگایی کۆتایی هه موو نه ته وه مگان له بهردهم «تهختی شکۆمهندي مهسيح» (مهتا ۱۹: ۲۸؛ ۲۵: ۳۱-۳۲).

(۳) دادگایی کۆتایی هه موو مردووان له بهردهم «تهخته سپييه گهورهکه» (ئاشکراکردن ۲۰: ۱۱-۱۲).

رێک وهک چۆن ناوه جياواز هکاني عيساي مهسيح ئاماژه بو که ساني جياواز ناکهن، به هه مان شيوهش ناوه جياواز هکاني دادگایی کۆتایی ئاماژه بو چهند دادگاییه کي جياواز ناکهن!
له په رتووکي پيرۆژدا «تهخت» وهک ئه وه پيشان دراوه که له سه ر زه وي نيبه، به لکو له ئاسمانه کاندایه (۱ پاشايان ۲۲: ۱۹؛ دانيال ۷: ۹-۱۰؛ ئاشکراکردن ۴: ۲؛ ۲۰: ۴؛ پروانه «ههوا» له ۱ تيسالۆنيکي ۴: ۱۷).

(۲) دادگایی کۆتایی مروڤه کان به پيئي ئه وه ده بئت که ئه نجاميان داوه.

تاوهکو رۆژي دادگایی کۆتایی، مه سيحيه کان و نامه سيحيه کان به تیکه لاوي له گه ل يه کتر له سه ر زه وي ده ژين (مهتا ۱۳: ۳۰). له کاتي دادگایی کۆتاييدا، مه سيحيه کان له نامه سيحيه کان جيا ده کرينه وه (مهتا ۱۳: ۴۱-۴۳؛ ۲۵: ۳۲).
دوای ئه وه ي فريشته کان هه موو مروڤه کان بو بهردهم تهختي دادگایی مه سيح له هه وادا ده هين، عيساي مه سيح دوایين ووشه ده فه رمويت (يوحه نا ۵: ۲۲، ۲۷). ئه ي له بهردهم ئاماده بووني هه موواندا هه موو ئه ي شتانه ئاشکرا ده کات که مه سيحيه کان و نامه سيحيه کان ئه نجاميان داوه (ژيرمه ندي ۱۲: ۱۴؛ رۆما ۲: ۵-۸). ده بئت هه رکه سه و حيساب بو ژياني خۆي بدات (عيرانيه کان ۴: ۱۳؛ پروانه مهتا ۱۰: ۲۶)، به بي گوڤدانه ئه وه ي که ئايا ئه ي سه ر به عيساي مه سيحه يان نا، و به بي گوڤدانه ئه وه ي که ئايا به گوڤدانه ئه ي بو ووشه که ي ژياوه يان نا. «ئهمانه (بزنه کان) بو سزاي هه تاهه تايي (۲۵: ۴۶ مهتا) «ده رۆن، به لام ئه واني تر (مه ر مگان) بو ژياني هه تاهه تايي ده رۆن.
ته نها ئه وانه ي که ناويان له په رتووکي ژياندا نووسراوه، پاشايه تي خودا له قۆناعي کۆتايي خويدا (زه وييه نوڤيه که) به ميرات وه رده گرگن (مهتا ۲۵: ۳۴؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۱۲، ۱۵).

۲. نامه سيحيه کان به ئاشکرا سزا ده درين.

(۱) پيش مردني جهسته ييان، نامه سيحيه کان پيشوخته سزا دراوان.

ئه و مروڤانه ي که باوه ريان به عيساي مه سيح نيبه (نامه سيحيه کان و ببيرويان) ته نها له رۆژي دوایيني دادگاييدا سزا نادرين. په رتووکي پيرۆژ ده فه رمويت که ئه وان ته نانه ت پيش مردنيان له سه ر زه وي سزا دراوان (مه حکووم کراون)! ئه وان سزا ده درين له بهر:

(۱) ببياوه رپيان (يوحه نا ۳: ۱۸، رۆما ۱: ۸).

(۲) که مه تر خه ميان له ژيانکي راستو دروستدا (مهتا ۲۵: ۴۱-۴۶).

(۳) ئه و کاره نار هويانه ي که ئه نجاميان داوه (۲ سالۆنيکي ۱: ۶، ئاشکراکردن ۲۱: ۸).

له کاتي گه رانه وه ي مه سيحدا، ته نانه ت نامه سيحيه کانيش ده بئت ته سلیم بن («چۆک دابنين») و دان به وه دا بنين که عيساي مه سيح به راستي په روه ردا گاره (فيلپي ۲: ۱۱)! به لام تازه درهنگه!

(۲) دوای زيندووبوونه وه ي جهسته ييان، نامه سيحيه کان به ئاشکرا سزا ده درين.

له کاتي مردني جهسته يياندا، رۆحيان (گيانيان) له جهسته يان جيا ده بئته وه و فرید هدریته ناو جه هه نه مه وه (پروانه لوقا ۱۶: ۲۳-۲۶). له کاتي زيندووبوونه وه دا، جهسته ي ئه وانيش هاوشاني جهسته ي مه سيحيه کان زيندوو ده کرينه وه (يوحه نا ۵: ۲۸-۲۹؛ کردار ۲۴: ۱۵). ئه وان بو بهردهم تهختي دادگایی له ئاسمانه کاندادا ده برين (مهتا ۲۴: ۴۰، ۴۱) که له وي دا بپرياري سزاي هه تاهه تاييان به ئاشکرا راده گيه نريت. ئه وان سزا ده درين بو ناو ئاگري نه کوزا وه ي جه هه نه م (مهتا ۳: ۱۲). به تاييه تي که مه تر خه ميان له ئه نجامداني چاکه له بهر چاوي خودا به ئاشکرا راده گيه نريت (مهتا ۲۵: ۴۱-۴۶ بخوينه وه)، تاوهکو هه مووان بزنان که دادگاییه که ي خودا به ته وای راستو دروسته (لوقا ۱۲: ۴۷-۴۸؛ ۲ تيسالۆنيکي ۱: ۵-۱۰؛ پروانه ئاشکراکردن ۱۵: ۳-۴).

(۳) دواى سزادانيان، نامه‌سیحییه‌کان بۆ هه‌میشه له جهه‌نه‌مدا سزا دهرين.

ئه‌وان به رۆح (گیان) و جهسته‌وه فریدهدرینه ناو جهه‌نه‌مه‌وه (مه‌تتا ۱۰: ۲۸؛ ۱۳: ۴۲؛ مه‌رقۆس ۹: ۴۷-۴۸؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۱۵؛ ئاشکراکردن ۲۱: ۸). جهه‌نه‌م شوینیکه که بۆ ئییلیس و فریشته‌کانی ئاماده‌کراوه (مه‌تتا ۲۵: ۴۱؛ ئاشکراکردن ۲۰: ۱۰). جهه‌نه‌م ئه‌و شوینه‌یه که شه‌یتانه‌کان و مروّقه‌کان بۆ هه‌میشه دوور له ئاماده‌بوون، خۆشه‌ویستی ۲ تیسالۆنیکى ۱: ۹) و شکۆمه‌ندیی خودا ده‌مینه‌وه.

عیسا ده‌فرمویت جهه‌نه‌م سزایه‌کی «هه‌تاهه‌تایی» و ئەشکه‌نجه‌یه له‌ناو ئاگرى نه‌کوژاوه‌دا (مه‌تتا ۲۵: ۴۶؛ مه‌رقۆس ۹: ۴۷-۴۸؛ ئاشکراکردن ۲۱: ۸).

ئه‌وه‌ی که ئەمه به وردی چى ده‌گه‌یه‌نیت، ئاشکرا نه‌کراوه. ووشه‌ی «هه‌تاهه‌تایی» به مانای «ماومه‌کی دریز» یان «بۆ ماوه‌ی ژیانیک» دیت. خودای په‌رتووکى پیرۆز له هه‌موو بارودۆخیکدا «میهره‌بان و به‌خشنده‌یه، پشوودریژ و ده‌وله‌مه‌نده له دلسۆزی و راستیدا، که دلسۆزیی خۆی بۆ هه‌زاران له‌وانه‌ی که خودایان خۆش ده‌ویت و فه‌رمانه‌کانی ده‌پاریژن (ده‌رچوون ۲۰: ۶) نیشان ده‌دات، ئه‌و که‌سه‌یه که له سه‌رپێچی و گوناخ خۆش ده‌بیت، به‌لام بیگومان تاوانبار به بیتاوان دانانیت و سزای بیاسایی ده‌داتوه» (مه‌گه‌ر که‌فاره‌ت بۆ گوناکه‌ی کرابیت) (ده‌رچوون ۳۴: ۶-۷) و ئه‌وان تۆبه‌بکه‌ن (لوقا ۱۳: ۵). دادگاییه‌که‌ی ئه‌و له هه‌موو باریکدا به په‌هایى راستودروست ده‌بیت (لوقا ۱۲: ۴۷-۴۸؛ ئاشکراکردن ۱۵: ۳-۴). ئه‌وه‌ی که چۆن «به‌زه‌مى ئه‌و به‌سه‌ر دادگاییدا سه‌رده‌که‌ویت» (یاقوب ۲: ۱۳) ئاشکرا نه‌کراوه.

(۳) مه‌سیحییه‌کان به ئاشکرا پاداشت ده‌کړین

(۱) پيش مردنى جهسته‌یان، مه‌سیحییه‌کان پيش‌وه‌خته بیتاوان ده‌ژمیردین.

ئه‌و مروّقانه‌ی که باوه‌ریان به عیساى مه‌سیح هه‌یه (مه‌سیحییه‌کان، باوه‌رداران) هه‌ر له‌سه‌ر زه‌وى بیتاوان ده‌کړین (راستودروست ده‌ژمیردین و به ته‌واوی لێیان خۆش ده‌بیت) (یۆحه‌نا ۳: ۱۸؛ رۆما ۳: ۲۲، ۲۴؛ رۆما ۵: ۱-۲؛ رۆما ۸: ۲-۱؛ ئەفه‌سۆس ۱: ۷-۸؛ عیبرانییه‌کان ۱۰: ۱۷-۱۸). ئه‌وان ته‌نانه‌ت پيش ئه‌وه‌ی بمرن، خاوه‌نى ژيانى هه‌تاهه‌تایین (یۆحه‌نا ۵: ۲۴-۲۵؛ ۱۰: ۲۸؛ ۱ یۆحه‌نا ۵: ۱۱-۱۳).

(۲) دواى زیندوو بوونه‌وى جهسته‌یان، مه‌سیحییه‌کان به ئاشکرا بیتاوان ده‌ژمیردین.

له کاتى مردنى جهسته‌یاندا، رۆح یان گیانى مه‌سیحییه‌کان له جهسته‌یان جیا ده‌بیتوه و یه‌کسه‌ر ده‌بیته ئاسمان (ژیرمه‌ندی ۱۲: ۷؛ لوقا ۱۶: ۲۲؛ ۲ کۆرنسۆس ۵: ۱، ۸؛ فیلیپی ۱: ۲۳؛ عیبرانییه‌کان ۱۲: ۲۳). له کاتى گه‌رانه‌وى عیساى مه‌سیحدا، رۆحه‌ی مروّیه‌کانى ئه‌و مه‌سیحییه‌کانى که مردوون له‌گه‌ڵ مه‌سیحدا دینه‌وه (۱) تیسالۆنیکى ۴: ۱۴)، له‌گه‌ڵ جهسته‌ی مردوو هه‌کانیاندا یه‌کده‌گه‌ر نه‌وه و له ناو مردووان زیندوو ده‌بنه‌وه (پروانه لوقا ۸: ۵۵). ئه‌وان سه‌ره‌تا له ناو مردووان زیندوو ده‌بنه‌وه، پيش ئه‌وه‌ی بۆ ناو هه‌وا به‌رز بکړینه‌وه (۱ تیسالۆنیکى ۴: ۱۶). ئه‌و مه‌سیحییه‌کانى که له کاتى گه‌رانه‌وى مه‌سیحدا هیشتا زیندوون، له چاوتروکانیکدا له رۆح و جهسته‌یاندا ده‌گۆرین (۱) کۆرنسۆس ۱۵: ۵۱-۵۲). دواى ئه‌وه هه‌موو مه‌سیحییه‌کان به رۆح و جهسته‌ی شکۆمه‌ندیانه‌وه بۆ ناو هه‌وره‌کان به‌رز ده‌کړینه‌وه تاوه‌کو له هه‌وادا پيشوازی له په‌روه‌رگار بکه‌ن. ئه‌وان پيشوازی لى ده‌که‌ن و سه‌رسامى خۆیانى بۆ ده‌رده‌پرن. پاشان هه‌لسه‌نگاندنیان بۆ ده‌کړیت که چۆن له‌سه‌ر زه‌وى ژیاون.

هه‌روه‌ها مه‌سیحییه‌کانیش ده‌بیت حساب بۆ ئه‌وه‌ی بدن که چۆن به‌پێى ووشه‌ی خودا ژیاون (۲ کۆرنسۆس ۵: ۱۰؛ عیبرانییه‌کان ۴: ۱۳). به‌لام ئه‌وان به ئاشکرا به ته‌واوی بیتاوان ده‌ژمیردین، چونکه راستودروستیه ته‌واوه‌که‌ی عیساى مه‌سیح هه‌ر له کاتى باوه‌ر هه‌تایاندا خرایه سه‌ر حیسابى ئه‌وان (۲ کۆرنسۆس ۵: ۲۱) و پێیان به‌خه‌شرا (۱ کۆرنسۆس ۱: ۳۰). به‌تاییه‌تى کاره راستودروسته‌کانیان وه‌بیر ده‌هینریته‌وه (مه‌تتا ۲۵: ۳۴-۴۰)، تاوه‌کو هه‌مووان بزانه‌ی که دادگاییه‌که‌ی خودا به ته‌واوی راستودروسته. هه‌موو مه‌سیحییه‌کان و فریشته‌کان ستایشی راستودروستیه‌ی خودا ده‌که‌ن، ته‌نانه‌ت له دادگایی کۆتاییدا (ئاشکراکردن ۱۵: ۲-۴؛ ۱۶: ۷-۵).

(۳) دواى هەلسەنگاندنيان، مەسيحىيەكان لە قۇناغى كۆتايى پاشايەتى خودادا بۇ ھەميشە پاداشت دەكرين.

ھەر مەسيحىيەك بەپيى كار و كردەمەكانى پاداشت دەكرىت (رۆما ۲: ۶؛ ۱ كۆرنسۇس ۳: ۱۰-۱۵). مەسيحىيە راستەقىنەكان ھەرگىز سزا نادرين (مەحكوم نابن) (يۇحنا ۵: ۲۴؛ رۆما ۸: ۱؛ عيبرانىيەكان ۱۰: ۱۷-۱۸). ئەوان ھەرگىز لەناو ناچن (يۇحنا ۳: ۱۶؛ ۱۰: ۲۸؛ ۱۷: ۱۲؛ ۱۸: ۹؛ بىروانە فيليپپى ۱: ۶). ئەوان پاشايەتى خودا لە قۇناغى كۆتاييدا بە ميرات وەردەگرن (مەتتا ۲۵: ۳۴).
پاشايەتى خودا لە قۇناغى كۆتاييدا بە شۆبەيەكى ھىمايى برىتتايە لە «ئۆرشەلىمى ئاسمانى» كە دواى دادگايى كۆتايى وەك «ئۆرشەلىمى نوئى» بۇ سەر زەويىيە نوپىيەكە دپتە خواروھە (ئاشكراكردن ۲۱: ۱-۲، ۹-۱۰).

(۴) دواى گەرانەھوى مەسيح، ھىچ دەرفەتەك بۇ تۆبەكردن و رزگاربوون نامىنيت.
كاتىك رۆژى گەرانەھوى عيساي مەسيح ھات، ئىتر ھىچ دەرفەتەك تىكى تر نامىنيت بۇ ئەھوى مرۆف تۆبە بكات و رزگارى بىت (مەتتا ۲۵: ۱۰-۱۳؛ بىروانە پەندەكانى سلیمان ۲۷: ۱؛ ۲ كۆرنسۇس ۶: ۱-۲)!

ى. رۆوداوى چوارەم: نوپكردەھوى ھەموو شتەكان

۱. نوپكردەھوى ھەموو شتەكان لە كاتى گەرانەھوى مەسيحدا رۆو دەدات.

لە كاتى گەرانەھوى عيساي مەسيحدا، نوپكردەھوى ھەموو شتەكان رۆو دەدات. «گەرانەھوى» پەرەردگار (۲ پەترۆس ۳: ۴) دەبىتە «رۆژى دادگايى و لەناوچوونى مرۆفە بىخوداكان» (۲ پەترۆس ۳: ۷، بىروانە مەتا ۱۹: ۲۸-۲۹) و «رۆژى پەرەردگار» (۲ پەترۆس ۳: ۱۰) كە تىيدا «نوپكردەھوى» يان «گپرانەھوى» (بۆ تەواوتى) بۇ ھەموو شتەكان رۆو دەدات (كردار ۳: ۲۱). ئەو كاتە ئاسمانىكى نوئى و زەويىيەكى نوئى كە تەنھا راستووروستى تىدايە دادەمەزىت (۲ پەترۆس ۳: ۱۰-۱۳). كەواتە ھىچ شتەك بە ناوى «پاشايەتى ھەزار سالەى ئاشتى» لە نيوان گەرانەھوى مەسيح و نوپكردەھوى ھەموو شتەكاندا بوونى نابىت!

۲. باروؤخى ئىستاي كەردوون كۆتايى دپت.

رۆژى گەرانەھوى دەبىتە دوايىن رۆژ لە ميژووى ئەم زەويىيە كۆنەى ئىستا و سىستەمە كۆنەكەى جىھاندا! ئەم دروستكراوى ئىستا لە كۆيلايەتتى بىمانايى و فەوتان (لەناوچوون) رزگار دەكرىت (رۆما ۸: ۱۹-۲۲). ھەموو ئەو شتەكەى لە سەرووى زەويىن، وەك خۆر و مانگ و ئەستىرەكان، و ھەموو ئەو شتەكەى لەسەر زەويىن وەك چياكان و دوورگەكان، «بە توندى دەلەرزىن» (مەتتا ۲۴: ۲۹) يان «دەھەژىن» (عيبرانىيەكان ۱۲: ۲۶-۲۷؛ ئاشكراكردن ۶: ۱۲-۱۴؛ ۱۶: ۱۷-۲۱)، «پرادمەكەن» (ئاشكراكردن ۲۰: ۱۱)، و «بە دەنگىكى گەورە بەسەردەچن» (۲ پەترۆس ۳: ۱۰؛ ئاشكراكردن ۲۱: ۱). پىكەتەكان «بە ناگر دەتۆينەھوى» و «ھەلدەھوشىنەھوى» و زەوى و ھەموو ئەھوى لەسەريەتى بە دلنبايەكى رەھاوھ «ئاشكرا دەبن» (۲ پەترۆس ۳: ۱۰)، واتە لە رپىگەى رۆوناكى و ناگرەھ دەردەكەون و ھەموو شتەكيان لى ئاشكرا دەبىت. ھىچ شتەك لە دروستكراوكاندا يان لە ميژوودا بە شاردرەويى نامىنيتەھوى (مەتتا ۱۰: ۲۶؛ عيبرانىيەكان ۴: ۱۳)!

كەواتە دادگايى كۆتايى مرۆفەكان لە ئاسمانەكاندا (ھەوا) ئەنجام دەدرىت (مەتتا ۲۴: ۳۱؛ مەتتا ۲۵: ۳۱-۳۲؛ ۱ تىسالۆنىكى ۴: ۱۷)، ھاوكات لەگەل دادگايى كۆتايى ئاسمانى كۆن و زەويىيە كۆنەكەدا!

۳. دروستكراوكان نوئى دەكرىنەھوى و بىگەرد (كامل) دەبن.

نوپكردەھوى ھەموو شتەكان لە كاتى گەرانەھوى مەسيحدا رۆو دەدات (مەتتا ۱۹: ۲۸؛ كىدار ۳: ۲۱؛ بىروانە ئاشكراكردن ۲۱: ۵). عيساي مەسيح ئاسمانىكى نوئى (گەردوون لەگەل ھەموو ئەستىرەكانى) و زەويىيەكى نوئى دادەمەزىنيت (۲ پەترۆس ۳: ۱۳؛ ئاشكراكردن ۲۱: ۵؛ بىروانە ئىشاي ۱۷: ۶۵). ئەو ھەموو شتەك نوئى دەكاتەھوى (ئاشكراكردن ۲۱: ۵)! ئەھوى كە چۆن بەم سنووردارىيانەى ئىستامانەھوى وىناى ئەھوى بەكەين، ئاشكرا نەكراوھ (ئىشاي ۵۵: ۵)

۸-۹) بهم شیوهیه پاشایهتی خودا دهگاته قوناغی کوتایی و تهواوتی خوی (مهتتا ۲۵: ۳۴). مسیحیهکان «چاوپروانی ئاسمانگهلیکی نوئی و زهوییهکی نوین که راستودروستی تیدا نیشتهجی دهبیئت» (۲ پترؤس ۳: ۱۳).

۴. ئاههنگی هاوسهرگیری بهرخهکه.

(۱) پیش گهرانهوهی مهسیح، کلئسا خوی ناماده دهکات بؤ ئاههنگی هاوسهرگیری بهرخهکه.

له تهواوی سهردهمی پهیمانی نویدا، کلئسا (کهنیسه) خوی بؤ شایه لهگهله بهرخهکه ناماده دهکات (ئهففسؤس ۵: ۲۷-۲۵). پیش گهرانهوهی مهسیح، کلئسا به «ئورشهلیمی ئاسمانی» ناودهبریئت (گالاتیا ۴: ۲۴-۲۷؛ عیبرانییهکان ۱۱: ۱، ۱۳-۱۶؛ ۳۹-۴۰؛ ۱۲: ۲۲-۲۴؛ ۱۳: ۱۴) (ئیشایا ۵۴: ۱-۵، ۱۱-۱۲ بخوینهوه).

کلئسا کۆمهلی ئهواوهردارانهیه که ناسنامهیان له ئاسماندایه (فیلیپی ۳: ۲۰)، بهلام وهک پیغمه مهران، کاهینان و پاشایان لهسهر زهوی کار دهکهن (۱ پترؤس ۲: ۹-۱۰). ژیانی مسیحیهکان «لهگهله مسیحدا له لای خودا شاردراوتهوه» (کۆلؤسی ۳: ۱-۴).

(۲) دواي گهرانهوهی مهسیح و دادگایی کوتایی، به کلئسا دهوتریت «ئورشهلیمی نوئی» یان «بووکی بهرخهکه».

ئورشهلیمی نوئی لهگهله مسیحدا له ئاسماندا (ئهو شوینهی که دادگایی کوتایی تیدا نهجامدرا) بؤ سهر زهوییه نوئییه که دیتته خواروه (ئاشکراکردن ۲۱: ۱-۲، ۹-۱۰). ئورشهلیمی نوئی هیمايه بؤ تهواوی کۆمهلی باوهرداران له سهردهمی پهیمانی کۆن (عیبرانییهکان ۱۱: ۱۰، ۱۶) و له سهردهمی پهیمانی نوئی (عیبرانییهکان ۱۲: ۲۲-۲۴؛ ۱۳: ۱۴). ئهوه هیمای کلئسایه له ههموو سهردهمهکاندا، واته کلئسای پهیمانی کۆن (زهوور ۱۰۷: ۳۲) و کلئسای پهیمانی نوئی (مهتتا ۱۶: ۱۸؛ عیبرانییهکان ۱۲: ۲۳). ئهوه هیمايه که بؤ «ژماره ی تهواو» ی رههای ههلبژدراروان، ئهوانه ی که له کاتی دروستکردنهوه تاوهکو نوێکردنهوهی ههموو شتهکان ههلهناخهلهتتیرین (مهتتا ۲۴: ۲۲، ۲۴، ۳۱؛ رۆما ۸: ۲۸-۳۰، ۳۳؛ رۆما ۱۱: ۱-۴، ۶-۲۵-۲۶).

(۳) بویه گهرانهوهی عیسای مهسیح به «ئاههنگی هاوسهرگیری بهرخهکه» تهواو دهبیئت (ئاشکراکردن ۱۹: ۷-۸).

پهرتووکی ئاشکراکردن له ههوت بهشی هاوتهریب پیکدیت (بهشهکانی ۱-۳، ۴-۷، ۸-۱۱، ۱۲-۱۴، ۱۵-۱۶، ۱۷-۱۹ و ۲۰-۲۲). گهرانهوهی عیسای مهسیح به «شایه بهرخهکه» تهواو دهبیئت (ئاشکراکردن ۱۹: ۷-۸). شایه بهرخهکه ئهوه پیشان دهدات که ئاشکراکردن ۲۱: ۱-۲، ۹-۱۰ و هسفیکی هاوتهریبه بؤ ئاشکراکردن ۱۹: ۷-۸. ههروهها «دواين جهنگ» ئهوه دهسهلمیئت که ئاشکراکردن ۲۰: ۷-۱۰ و هسفیکی هاوتهریبه بؤ ئاشکراکردن ۱۹: ۱۱-۲۱.

۱. کهواته ئاشکراکردن ۲۰: ۱-۶ (سهبارت به ماوهی هیمایه ههزار ساله) بهپی کات بهدواي ئاشکراکردن ۱۹: ۱۱-۲۱ نایهت، بهلکو بهپی کات پیش ئهواوهردارانه دیت!

۲. کهواته ئاشکراکردن ۱۷-۱۹ هاوتهریبه لهگهله ئاشکراکردن ۲۰.

۵. ههتاها تایی.

(۱) لهسهر زهوییه نوئییهکه، پهیمانی خودا دهگاته تهواوتی خوی.

له پهیمانی کۆندا، پهیمانهکه بهم شیوهیه دهستی پیکرد: «من (خودا) له ناو ئیوهدا دهیم؛ من دهمه خودای ئیوه و ئیوهش (باوهردارانی سهردهمی پهیمانی کۆن) دهنه گهلی من» (پهیدابوون ۱۷: ۷؛ دهرچوون ۶: ۲-۷؛ لیقییهکان ۲۶: ۱۲). له پهیمانی نویدا، پهیمانی خودا و گهلی خودا کوتایی پی نایهت یان جیگهیان ناگیریتتهوه، بهلکو بهردهوام دهبیئت و فراوان دهکریت تاوهکو ههموو باوهرداران به عیسای مهسیح له ههموو نهتهوهکانی جیهان بگریتهوه (۲ کۆرنسؤس ۶: ۱۶).

له کاتی گه پراڼه وهی مه سیدھا، ئه م پهیمانہ دهگاته کۆتایی و تهواوه تی خوئی، چونکه هه موو مه سیحیه کان له هه موو نه ته وهکانی جیهان دهبنه «گه لانی ئه و» (به کۆ) و له ئاماده بوونی ئه ودا له سه ر زهوییه نوئییه که نیشته جی دهبن (ئاشکراکردن ۲۱: ۳).

(۲) له سه ر زهوییه نوئییه که هه موو مروّف و هه موو شتی که به تهواوی بیگهرد دهبن!

چیت مردن نابیت، نه شیوهن، نه هاوار و نه نازار، چونکه ئه وهی پیشت هه بوو به سه رچوو. «هه موو شتی که نوئی» دهکریته وه (ئاشکراکردن ۲۱: ۴-۵). زهوییه نوئییه که دهگه شیته وه و به ره مه می زۆر ده دات (ئاشکراکردن ۲۲: ۱-۲؛ پروانه ئیشایا ۲۷: ۶). ئازهله کیوییه کان دهسته موّ دهبن و به ناشتی له گه ل مروّف و ئازهله ماییه کاندا دهژین. هیچ کهس خراپه به رامبه ر که سیکی تر ناکات و کاری ناپه سندنه نجام نادات (پروانه ئیشایا ۱۱: ۶-۹). زهوییه نوئییه که دهبیته شوئییک که ته نها راستودروستی تی دا نیشته جی دهبیته (۲ په ترۆس ۳: ۱۳)!

(۳) له سه ر زهوییه نوئییه که، پاشایه تی خودا دهگاته کۆتایی و تهواوه تی خوئی (مه تا ۲۵: ۳۴؛ ۱

کۆرنسۆس ۱۵: ۲۳-۲۸؛ ئاشکراکردن ۱۱: ۱۵-۱۸)!

عیسای مه سیح وهک کورپی خودا، ئه رکی نیوه ندگی ری و پاشایه تییه که ی رادهستی خودای باوک دهکات (۱ کۆرنسۆس ۱۵: ۲۴) و خوئی (سروشته مروئییه که ی) ته سلیمی خودای باوک دهکات، تاوهکو زاتی سیانه ی پیروژ بیته «هه موو شتی که له هه موو شتی که»، واته به سه ر هه موو شتی که و هه موواندا فه رمانه رویی بکات (۱ کۆرنسۆس ۱۵: ۲۸). ئه مهش به و مانایه یه که کارمه کی عیسای مه سیح وهک نیوه ندگی له نیوان خودا و مروّفدا له ماوه ی میژووی پرزگاریدا تهواو دهبیته. ئه و ئه رکه جیاوازانه ی خودای کور و خودای باوک کۆتاییان پی دیته (ئاشکراکردن ۲۱: ۲۲-۲۳).

به لام پاشایه تی عیسای مه سیح پاشایه تییه کی هه تا هه تاییه (۱ پوخته ی میژوو ۱۷: ۱۲، ۱۴؛ ئیشایا ۹: ۶؛ ۲ په ترۆس ۱: ۱۱) و پاشایه تی ئه و له گه ل خودای باوکدا تا هه تا هه تایه به ردهوام دهبیته (ئاشکراکردن ۱۱: ۱۵)! «تهختی خودا و به رکه که» بو هه تا هه تایه ده مینیته وه (ئاشکراکردن ۲۲: ۱، ۳)!

ک. وهک مه سیحیه که دهبیته چۆن بژیت پیش گه رانه وه؟

ئارامگ و جیگیر به. خۆت رابهینه له ئارامگرتن و جیگیرمانه وه دا، چونکه مردنی خۆت یان گه رانه وه ی په روهردگار نزیکه (یاقوب ۵: ۸).

له تاقیکردنه وهکانندا وشیار به. زۆر مهخۆ و مهخۆروه و زۆر خه می بژیوی ژبانته مهخۆ. هه میشه وشیار بمینه وه و به ردهوام نوێژ بکه تاوهکو له تاقیکردنه وهکان (لوقا ۲۱: ۸-۱۹) پارێزراو بیت و بتوانیت له به ردهم تهختی دادوه ری دا راوه ستیت (لوقا ۲۱: ۳۴-۳۶).

له ژبانندا پیروژ به. ریگه بده خودا خو شه و یستیتان بو یه کتر سه رپێژ بکات، تاوهکو له کاتی گه رانه وه ی عیسادا له پیروزی دا بیخه وش بن (۱ تیسالوئیکی ۳: ۱۲-۱۳؛ ۲ په ترۆس ۳: ۱۱-۱۲).

له ئه رکه که ته دا دلسۆز به. به دلسۆزی و ژیرییه وه به ردهوام به له و ئه رکه ی که عیسا پیی سپاردوویت (مه تتا ۲۴: ۴۵-۴۷؛ لوقا ۱۲: ۴۲-۴۸).